

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

II РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 21

София, сжбота 17 декемврий

1932 г.

24. заседание

Четвъртъкъ, 15 декемврий 1932 г.

(Открито отъ председателя А. Малиновъ въ 16 ч. 35 м.)

С Ъ Д Ъ Р Ж А Н И Е:

	Стр.	Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители . . .	525	
Комисии. Промѣна въ състава на комисииѣ:		
1) по Министерството на войната, вмѣсто народния представителъ Славейко Василевъ — народниятъ представителъ Георги Говедаровъ. . .	525	
2) по сжщото министерство, вмѣсто народния представителъ Никола Кемилевъ — народниятъ представителъ Кирко Ивановъ Кирковъ. . .	526	
по Министерството на народното просвѣщение, вмѣсто народния представителъ Иванъ Лѣкарски — народниятъ представителъ Петко Стайновъ. . .	526	
4) по Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ, вмѣсто народния представителъ Петко Стайновъ — народниятъ представителъ Георги Каназирски	526	
5) по провѣрка на изборитѣ, вмѣсто починалия народенъ представителъ Иванъ Симеоновъ — народниятъ представителъ Захари Димитровъ. . .	526	
Законопроектъ за плащане обезщетения и даване награди на земледѣлски стопани при загуби, причинени при епизоотии. (Първо четене — предложение разискванията)	526	
Дневенъ редъ за следващото заседание	542	

Председателтъ: (Звъни) Присжтствуватъ нужното число народни представители. Обявявамъ заседанието за открито.

(Отъ заседанието отсжтствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Иванъ, Арабаджиевъ Петко, Бешковъ д-ръ Иванъ, Бойчиновъ Михаилъ, Бончевъ Тодоръ, Бошнаковъ Тодоръ, Бояджиевъ Асенъ, Василевъ Иванъ, Влаховъ Димитъръ, х. Галибовъ Юсеинъ, Георгиевъ Павелъ, Деневъ Андрей Пеневъ, Дрѣнски Димитъръ, Ецовъ Борисъ, Запряновъ Петко, п. Захариевъ Захари, Ивановъ Запрянъ, Икономовъ Андрей, Илиевъ Илия, Ингилизовъ Иванъ, Казанаклиевъ Георги, Капитановъ Анастасъ, Краевъ Костадинъ, Кършовски Крумъ, Лоловъ Господинъ, Лоловъ Сава, Лулчевъ Коста, Мартулковъ Алекси, Наумовъ Александъръ, Неновъ Атанасъ, Николовъ Лазаръ, Пастуховъ Кръстю, Петковъ Борисъ, х. Петковъ х. Георги, Петковъ Петко, Петковъ Стефанъ, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Стефанъ, Радевъ Георги, Рангеловъ Раденко, Русинъ Костадинъ, Стайновъ Петко, Станковъ Владимиръ, Стояновъ Георги, Ташевъ Димо, Тодоровъ Димитъръ, Тотевъ Деню, Тошевъ Сава, Фенерковъ Петъръ, Филиповъ Стоянъ, Христовъ Димитъръ, Христовъ Трайко, п. Цвѣтковъ Кръстю, Шидерски Едрю и Якимовъ Тодоръ)

Председателството е разрешило отпущъ на следнитѣ г. г. народни представители:

По единъ день на:

Деню Тотевъ;
Коста Лулчевъ и
Димитъръ Дрѣнски.

По два дена на:

Сава Тошевъ.

Бюрото разрешава отпущъ два дена и на народния представителъ г. д-ръ Тодоръ Кулевъ, макаръ да е поискалъ отпущъ малко късно. Той съобщава, че не е знаелъ

за нареждането на председателството, че народнитѣ представители сами не могатъ да си даватъ отпущъ.

Народнитѣ представители г. г. Петко Чорбаджиевъ и Анастасъ Циганчевъ сжщо съ закѣснение искатъ да имъ се разреши по 2 дена отпущъ. Бюрото разрешава на казанитѣ народни представители искания отпущъ.

Председателството, обаче, пакъ напомнюва на всички г. г. народни представители, че трѣбва да спазватъ правилника. Занапредъ народнитѣ представители не могатъ да се извиняватъ за късно исканъ отъ тѣхъ отпущъ съ незнание нареждането на председателството. Азъ поне предупреждавамъ. Иначе ще моля народнитѣ представители да подаватъ заявленията си направо до Народното събрание и то да имъ разрешава отпущъ.

Бюрото е разрешило сжщо по два дена отпущъ и на г. г. народнитѣ представители: Андрей Пеневъ, Анастасъ Капитановъ и Михаилъ Бойчиновъ.

По три дни на:

д-ръ Георги Димитровъ и
Кръстю п. Цвѣтковъ.

По петъ дни на:

Костадинъ Краевъ.

Народниятъ представителъ г. Александъръ Мартулковъ се е ползувалъ досега съ 20 дни отпущъ. Моли, по домашни причини, Народното събрание да му разреши допълнителенъ отпущъ три дни.

Моля онѣзи г. г. народни представители, които приематъ да се разреши на г. Александъръ Мартулковъ допълнителенъ отпущъ три дни, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранieto приема.

Съобщавамъ на Народното събрание, че, поради излизането на народния представителъ г. Славейко Василевъ отъ парламентарната група на г. Ляпчевъ и преминаването му въ тая на г. Цанковъ, мѣстото му въ парламентарната комисия по Министерството на войната ще трѣбва да бжде

заето от народен представител от парламентарната група на г. Ляпчев. За такъв групата на г. Ляпчев е предложила г. Георги Говедаров.

Прочее, моля онѝзи г. г. народни представители, които сѣ съгласни, што въ парламентарната комисия по Министерството на войната г. Славейко Василев да бѣде замѣстенъ съ народния представител г. Георги Говедаров, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Досега членъ въ парламентарната комисия по Министерството на народната просвѣта е билъ народниятъ представител г. Иванъ Лѣкарски. Понеже е преминалъ отъ парламентарната група на г. Ляпчев въ парламентарната група на г. Цанковъ, парламентарната група на г. Ляпчев предлага на неговото мѣсто въ комисията да бѣде г. Петко Стайновъ.

Моля онѝзи г. г. народни представители, които приематъ, што народниятъ представител г. Иванъ Лѣкарски да бѣде замѣстенъ въ парламентарната комисия по Министерството на народната просвѣта съ народния представител г. Петко Стайновъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

По молбата на парламентарната група на г. Ляпчев, въ парламентарната комисия по Министерството на железницѣтъ, вмѣсто народния представител г. Петко Стайновъ, който е членъ на тази парламентарна комисия и който, както се вотира преди малко, отива въ парламентарната комисия по Министерството на народната просвѣта, да влѣзе г. Георги Каназирски.

Моля онѝзи г. г. народни представители, които приематъ, што г. Каназирски да бѣде членъ на парламентарната комисия по Министерството на железницѣтъ, вмѣсто г. Петко Стайновъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Покойниятъ народенъ представител отъ демократическата парламентарна група Иванъ Симеоновъ е билъ членъ въ парламентарната комисия по проверка на изборитѣ Бюрото предлага на негово мѣсто въ тази комисия да влѣзе народниятъ представителъ сѣщо отъ демократическата парламентарна група г. Захари Димитровъ.

Моля онѝзи г. г. народни представители, които приематъ, што г. Захари Димитровъ да бѣде членъ на казаната парламентарна комисия, на мѣстото на покойния Иванъ Симеоновъ, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Въ парламентарната комисия по Министерството на войната остава, така да кажа, вакантно мѣстото на г. Никола Кемилевъ, който минава въ парламентарната група на г. Цанковъ. Бюрото предлага неговото мѣсто въ тази комисия да бѣде заето отъ народния представител г. Кирко Ивановъ Кирковъ.

Моля онѝзи г. г. народни представители, които приематъ, што народниятъ представител г. Кирко Ивановъ Кирковъ да отиде на мѣстото на г. Никола Кемилевъ въ казаната парламентарна комисия, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Минаваме къмъ първа точка отъ дневния редъ: първо четене законопроекта за плащане обезщетения и даване награди на земеделскитѣ стопани при загуби, причинени отъ епизоотии — продължение разискванията.

Има думата народниятъ представител г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Моятъ другаръ г. Ради Василевъ говори доста обширно по този законопроектъ. Напълно съмъ съгласенъ съ казаното отъ него, обаче има нужда да добавя още нѣколко размисления, които този законопроектъ предизвиква. Той не е изцѣло новъ, защото е едно допълнение на сѣществуващъ вече законъ. Но самиятъ въпросъ за ветеринарната служба е толкова важенъ, толкова сѣщественъ за цѣлия стопански животъ на България, што заслужава да му обърнемъ едно по-особено внимание, да го разгледаме съ всичката грижа, която заслужава, да посочимъ празнотитѣ, да посочимъ и реформитѣ, които бихме желали Министерството на земледѣлието още въ тази сесия да внесе въ тая служба, за да можемъ да подкрепимъ развитието на скотовѣдството и земледѣлието въ България.

Българското скотовѣдство страда отъ много недостатѣци, но единъ е днесъ за днесъ най-важниятъ недостатѣкъ, който прѣчи за неговото развитие — това е невъзможността за България да се яви на европейскитѣ пазари като равноправенъ конкурентъ. България въ известна частъ отъ своето скотовѣдство е напълно изолирана, не може да се яви на европейскитѣ пазари, макаръ да има всѣхитѣ обективни условия да се яви на тѣхъ и съ го-

лѣмъ шансъ, съ голѣмъ успѣхъ да ги спечели, да пласира своитѣ скотовѣдни продукти. На първо мѣсто, загубихме нашия пазаръ на югъ, Гърция, по редъ причини. Отношенията ни съ Гърция сѣ такива, че днесъ на насъ не е позволено да се явимъ на грѣцкия пазаръ съ нашия едъръ рогатъ добитѣкъ, както е било въ по-раншитѣ години. Този пазаръ трѣбваше да се отвори въ течение на последнитѣ години, но той още не е отворенъ. Преговоритѣ, които се водятъ между Гърция и България, не сѣ достигнали до своя край. Ние се намираме при единъ изключителенъ, запретителенъ режимъ по отношение на нашитѣ произведения, които бихме могли да внасяме въ Гърция. Ние сме лишени, вече редица години, отъ възможността да се явяваме на грѣцкия пазаръ, на който вече се е настанила, да не кажа окончателно, но много солидно нашата сѣседка Югославия. Отвориха се възможности за българското скотовѣдство, и специално за едрия нашъ добитѣкъ, за износъ въ Италия и Франция, сигурно и въ Германия и въ други нѣкои страни, но тѣзи възможности още въ началото бѣха отнети отъ нашата сѣседка Югославия. И този е най-важниятъ въпросъ, който има да решаваме отъ гледна точка на нашитѣ междусѣдски отношения. Докогато този въпросъ не се разреши, всѣхитѣ наши мѣрки, всѣхитѣ наши мѣроприятия въ областта на скотовѣдството ще иматъ значение да се развие до известна степенъ скотовѣдството въ България, да се подобри животинската раса въ едно или въ друго направление, но не и да се развие нашиятъ износъ. Ние трѣбва да намѣримъ пѣтица възможности да се явимъ на чуждитѣ пазари.

Въ една ступия на началника на ветеринарната служба при Министерството на земледѣлието, печатана въ годишника на Софийския университетъ, този въпросъ е разгледанъ много обширно, разумно, подробно. Азъ нѣма да ви отнемамъ времето съ много цитати отъ тази книга, но бихъ ви помолитъ да я прочетете съ внимание. Единъ народенъ представителъ, който се интересува отъ въпроситѣ на земледѣлието и скотовѣдството, отъ тази книга ще почерпи извънредно много. Безъ нейното познаване той нѣма да познава единъ отъ най-важнитѣ въпроси, една отъ най-важнитѣ проблеми: кое слѣва развитието на нашето скотовѣдство. Ние успѣхме преди година-две да намѣримъ възможностъ да изнасяме въ Европа говеждо месо въ охладено състояние. Ние имаме грамадни възможности да изнасяме въ охладено състояние агнешко месо, обаче нашата западна сѣседка казва: „Вие нѣмате право да изнасяте, не ви пускамъ да минете презъ моята територия“. И понеже нѣмаме връзка съ нашитѣ железници на югъ съ Гърция, а нѣмаме връзка и на северъ съ Ромѣния, освенъ само презъ Оборище, презъ кѣдето обиколката е голѣма и нашиятъ експортъ не би могълъ да се развие, ние, въ прѣки намѣрения пазаръ, въ прѣки готовитѣ клиенти, въ прѣки рѣдката стока, която имаме — защото никжде другде въ Европа, освенъ въ Кавказъ, нѣма хубавото агнешко месо, каквото има въ България — сме ограничени, сковани, на насъ е забранено да живѣемъ стопански, да димаме и да се развиваме.

Въ тая студия може да се проследи развитието на цѣлия въпросъ отъ години наредъ. Много преговори и разговори сѣ водени съ Югославия по този въпросъ, ставали сѣ международни конференции въ Женева, частични конференции тукъ, на Изтокъ, прѣки преговори, разговори, конференции въ Бѣлградъ и Букурещъ, но въ края на краищата въпросътъ си остава тамъ, кѣдето е билъ — Югославия не позволява да мине презъ нейна територия нито единъ български вагонъ съ охладена стока, месо говеждо или агнешко, до температура 1—2 градуса подъ нулата.

Отъ тази книга вие ще научите, че въ всѣхитѣ европейски страни, които сѣ сключили помежду си ветеринарни конвенции, не се прави почти никаква спѣнка и не се изисква нищо друго, освенъ едно обикновено ветеринарно свидетелство за вагона, че стоката, ако е жива, не е болна или, ако е продуктъ, не произхожда отъ боленъ добитѣкъ. Вагонътъ се позволява да мине и се оставя на страната-получателка да се произнесе дали да получи стоката или не. И макаръ, че ние не продаваме на Югославия и не желаемъ да ѝ продаваме — желаемъ само да позволимъ да преминатъ презъ нейната територия български вагони съ охладена стока — тя не позволява. Това за българския стопански животъ значи годишно стотици милиони лева загуба. Но не е въпросътъ само за материалнитѣ загуби. Въпросътъ е, че по този начинъ на насъ ни се прѣчи да развиемъ нашето скотовѣдство, не ни се позволява да отидемъ, да се явимъ на европейскитѣ пазари. Или, ако откриемъ нѣкъде купувачи и изпратимъ 2—3 вагона презъ Югославия, тя ще позволи да преминатъ презъ нейна територия, но взима адреса на купувачитѣ и следъ това изпраща своя стока, както това бѣ напоявено презъ лѣтото на 1930 г. — Югославия пуста нѣколко вагона съ наша стока, следъ туй

спрѣ и на сѣщитѣ пазари тя изпрати следъ това стока. Азъ не искамъ да възбуждамъ омраза срещу Югославия. Отъ тази трибуна азъ съмъ говорилъ, че ние българитѣ, като нация, трѣбва да имаме всичкитѣ грижи за установяването на по-добри отношения между насъ и Югославия. Азъ не бихъ се боялъ отъ едни добри отношения между българитѣ и сѣрби, между българитѣ и хървати, но, г-да, истината преди всичко. Югославия, която поддържа съ много материални сръдства българитѣ-емигранти въ Бѣлградъ, не позволява на българскитѣ земеделци да си продаде стоката въ странство! Истината е, че тя не ни позволява, не ни дава възможностъ да се явимъ въ Парижъ, кждето намѣрихме клиенти, не ни позволява да отидемъ въ Италия, да отидемъ въ Германия, да продаваме българска стока, което е възможно и абсолютно установено и доказано, а вече и частично осъществено. Не бива България, като държава, българитѣ, като народъ, да си затварятъ очитѣ во вѣки вѣковъ и да стоятъ въ това сковано положение. Ще трѣбва да се намѣри по нѣкакъвъ начинъ изходъ отъ това положение. И по-нататкъ азъ ще кажа моето мнение по този въпросъ.

Заклучението на тази студия, въ всѣко отношение прекрасна и пълна, е, че действително ние не можемъ да развиемъ нашия износъ на скотовъдни произведения, на животински произведения, докогато не осигуримъ този транзитъ. И авторътъ заключава: (Чете) „1) ето какъ става ясно, че въпросътъ за трансформацията на земеделскитѣ ни стопанства е въ зависимостъ отъ външната ни политика; 2) отъ пазаритѣ и пѣтищата до тѣхъ и 3) отъ модернизирани на производството на месо и други животински продукти“.

България като държава трѣбва да действа съ всички приятелски сръдства и съ всички възможни аргументи, за да не ни третира Югославия така неприязнено, както ни третира постоянно отъ години наредъ. Азъ не искамъ да напомнямъ борбата между Сърбия и Австро-Унгария при подобни случаи — да не казвамъ по сѣщо такива случаи — и какъ завърши тя, съ какви неприятности, съ война. Азъ бихъ желалъ Югославия да разбере, че това е жизненъ въпросъ за насъ. И азъ бихъ желалъ въ България всѣки селянинъ да има ясно съзнание за действителността. Ние би трѣбвало да се възползуваме отъ всички поводи и чрезъ всички приятели на Югославия да ѝ въздействуваме въ тая посока. Но ако Югославия е решена на всѣка цена да не позволи на българската държава да прави транзитъ на свои скотовъдни продукти презъ нейната територия, тогава ще трѣбва да търсимъ други начини за износъ. Кои сж тия други начини? Ние имаме единъ морски пѣтъ и можемъ да свържемъ българскитѣ две пристанища съ Сръдиземноморска и Западна Европа, но трѣбва да намѣримъ начинъ да създадемъ редовенъ трафикъ, да построимъ хладилници, отъ една страна, специално за месо, а, отъ друга страна, за нашитѣ плодове, което е друга извънредно важна тема.

Има ли възможностъ България да уреди единъ морски пѣтъ? Има. Въпросътъ е на сръдства. Азъ зная, че има едно предложение — не зная дали е сериозно — което стои въ Министерския съветъ 6 месеци, безъ да му се отговори. Ако то не е сериозно, Министерскиятъ съветъ може да не го приеме. Не зная подробноститѣ на това предложение, но на всѣки случай до мене дойде оплакване, че минаватъ 6 месеци и не се дава никакъвъ отговоръ на това предложение, направено отъ една сериозна фирма; може да е скѣпно, може да е неприемливо, но трѣбва да се разреши този въпросъ. Дали ще се споразумѣемъ съ нѣкоя европейска компания, дали ще предпочетемъ англичани, французи или италианци и норвежци — въ всѣки случай трѣбва да се дойде до едно разрешение на този въпросъ. Бездействието въ това отношение е равно на престѣпление. Трѣбва да намѣримъ възможния отдушникъ на стоката, която имаме и която може да бѣде продадена чрезъ прѣки връзки, чрезъ транзитъ по море.

На второ мѣсто ние ще трѣбва да помислимъ сериозно за дунавския пѣтъ, за уреждане на българско съобщение отъ българскитѣ брѣгове на Дунава до Сръдна Европа, примѣрно до Виена, може би и до Регенсбургъ и за известни цели до Братислава. Какво ще бѣде това съобщение? Очевидно, то нѣма да бѣде пѣтническо, то ще бѣде сточно. Но отъ какъвъ характеръ трѣбва да бѣде то? То не може да бѣде такова, каквото е днесъ съобщението, уреждано отъ множеството дружества за съобщение съ чуждитѣ държави по Дунава; то ще бѣде бързо сточно съобщение съ Европа. Какво ще дадемъ на Европа? Тютюнъ, яйца, плодове и зеленчуци, животински произведения, примѣрно: масло, сирене, кашкавалъ и пр. Всичката тая стока, която ние можемъ да изнесемъ по

Дунава, сега е скѣпа; тя е многократна по-скѣпа отъ сръдната цена на царевичата, пшеницата и други евтини произведения. Трѣбва да се намѣри начинъ да се изнесатъ нашитѣ произведения евтино. Дали ще се създаде едно дружество съ участие на държавата, или по другъ начинъ, това е въпросъ на обсъждане. Има една група български моряци, които предлагатъ да се основе кооперативно дружество за тая целъ. Азъ не зная дали въ свѣта има такива кооперативни сдружения; по моя преценка, смѣтамъ, че това предложение не е сериозно. Правителството и Народното събрание трѣбва да намѣрятъ, казвамъ, едно разрешение на този въпросъ. Престѣпление е да минатъ 50 години и ние да тъпчемъ на едно мѣсто. Всички казватъ: „Трѣбва да се направи, трѣбва да се направи“. Но идва единъ режимъ, не го прави; идва втори режимъ, не го прави; идва трети режимъ, не го прави, а всички казватъ: „Трѣбва да се направи“. Ако се положатъ сериозни грижи, следъ месецъ, два, три, петъ, може да се намѣри едно разрешение на въпроса. Това, което до мене е дошло, това, което азъ зная, безъ да претендирамъ на каквато и да е специална компетентностъ по тая въпросъ, азъ ще ви го съобща най-добросъвестно само така за обсъждане, за размисление.

Хора компетентни, които познаватъ параходното движение по Дунава, които познаватъ нашето производство и които познаватъ пазаритѣ на Сръдна Европа, казватъ, че е възможно да се осъществи това съ сръдства, които не сж ненамираеми, не сж грамадни, 3—4 единици за сточни съобщения, съ моторъ, за бързо съобщение, съ огледъ отъ Ломъ до Виена да се пристигне нагоре за 4—5 дена. Връщането е малко по-бързо. Важното е отиването. По тая начинъ ние ще можемъ да занесемъ известни наши продукти презъ лѣтото къмъ Сръдна Европа и ако бихме имали хладилно дѣло — да което после ще му дойде редътъ — тогава ние въ срокъ отъ 5—6 месеца ще можемъ да изнасяме хафузъ-али въ цѣла Европа и по единъ пѣтъ, и по другъ пѣтъ, и по трети пѣтъ. Въ всѣки случай, ние сме единствената страна — азъ съмъ го казвалъ и другъ пѣтъ — която стои на Дунава, 53 години свободна държава, още не решила тая въпросъ! Всички други държави, презъ които минава Дунавътъ, иматъ нѣщо свое, а ние нѣмаме нищо! Питамъ сега азъ, въ Народното събрание, трѣбва ли да чакаме още 2—3 вѣка, за да решимъ този въпросъ? Ние сме откъснати отъ свѣта когато насъ ни затворятъ една граница и прехвърляме чрезъ лодки Дунава, но ние сме съвършено незагрижени по тая въпросъ, забележителни сме по своята леностъ, по своята неподвижностъ, по изкуството да отлагаме! Времето ще изцѣри всичкитѣ недостатѣци и ще ни намѣри решението на въпроситѣ, които ни смущаватъ! Азъ съмъ решителенъ противникъ на тая метода, билъ съмъ ви наги противъ нея, не мога да я търпя. Нека се намѣри едно решение, което може да не е най-целесъобразното, но нека се работи. Днесъ времената сж много тежки. Ние имаме особени възможности, които никоя друга земеделска страна въ Европа нѣма. Срамота е да не използваме тия качества на нашата земя, тия предимства на нейнитѣ произведения, за да не се явимъ на европейския пазаръ и да получимъ равностойността на онова, което ни е дадено отъ природата и отъ Бога, но което нѣма да ни се даде току тѣй, защото сами не сме достатъчно подготвени и сме недейни, за да го получимъ.

Но като оставямъ сега този голѣмъ въпросъ настрана, въ областта на скотовъдството отъ година и половина насамъ азъ виждамъ, че се върши горе-долу сѣщото нѣщо, отива се по сѣщата програма. За щастие, България има програма само по тая въпросъ, установена още отъ 1911 г., която се следва отъ всички правителства. Добъръ е пѣтътъ, по който се върви. Трѣбва, обаче, да забележа и бихъ молилъ да се поправятъ една-две грѣшки, които сж допустнати отъ единъ тамъ новъ чиновникъ, който навѣрно го прави така, за да бѣде оригиналенъ, но който не си е изучилъ работата добре и който е занесълъ вече една пакостъ, която се очертава сама по себе си и цифритѣ достатъчно я установяватъ. По тази служба въ Министерството на земедѣлнето се издаде една наредба миналата година, на 2 декемврий 1931 г., печатана въ „Държавенъ вестникъ“ брой 202, съ която се направи едно ограничение на една по-стара наредба по въпроса за разплодния добитѣкъ. Споредъ тая наредба за разплодницитѣ, които частниятъ стопанинъ се ангажира да доотглежда въ продължение на една година, тѣ трѣбва да произхождатъ отъ крави, млѣчността на които се контролира и които крави иматъ сръдна млѣчностъ не по-малко отъ 2.000 килограма, а премиятъ се намаляватъ отъ 5.000 на 2.500 л. Намалението е разумно, целесъобразно. И азъ бихъ желалъ, както и всички вие, премията да бѣде и 5 и 6 хиляди лева, но когато нѣма сръд-

ства и когато има такова понижение на ценитѣ, съ 2.500 и 3.000 л. селянитѣ пакъ биха били доволни. Отражението, обаче, на тази наредба е много пакостно и засѣга тъкмо тия центрове, които сѣ гордостта на България.

И ето сега цифритѣ, които показватъ отражението на тази наредба.

Ние имаме три области. Първата област се състои отъ Луковитска, Плевенска и Никополска околии. Презъ 1929/1930 г. сѣ завършили контролната година 100 крави; презъ 1930/1931 г. — 254 крави; презъ 1931/1932 г. — 45 крави, едно грамадно намаление.

Втората област се състои отъ Севлиевска и Ловечка околии. Презъ 1929/1930 г. сѣ завършили контролната година 112 крави; презъ 1930/1931 г. — 246 крави; презъ 1931/1932 г. — само 176 крави.

Третата област се състои отъ Орѣховска и Бѣлослатинска околии. Презъ 1929/1930 г. сѣ завършили контролната година 83 крави; презъ 1930/1931 г. — 199 крави; презъ 1931/1932 г. — само 93 крави.

По отношение на мъжкитѣ разплодници, бичетата, ние сме въ едно доста неизгодно положение. Нашата страна има нужда, срѣдно взето за цѣлата страна, отъ 8.000 бичета, обаче ние едва имаме половината отъ тѣхъ. Презъ 1930 г., напр., на общинитѣ бѣха дадени по наредбата на Министерството на земледѣлието 600 бичета; презъ 1931 г. сѣ дадени само 200, а презъ 1932 г. сѣ дадени само 150 бичета. Тази цифра е извънредно малка. При приложението на последната наредба, въ най-благоприятния случай за годината, поради стѣсненията, които тая наредба внесе миналата година, ние ще получимъ годишно 30—40 бичета, които трѣбва да бѣдатъ доотгледани отъ частни стопани. Доотглеждането на бичетата е една много важна работа. Азъ не бихъ желалъ да отнемамъ времето на Народното събрание или да правя впечатление, че съмъ изучавалъ този въпросъ, но човѣкъ, който знае колко грижи изисква отглеждането на едно биче, ще остане въ възторгъ отъ този селянинъ; работата е много сложна, много мъчна, не може всѣки селянинъ да я върши. Резултатътъ, обаче, за повдигане на скотовѣдството е огроменъ. Е добре, какво ще направимъ ние сега съ 30—40 бичета, дадени по тази наредба за доотглеждане? Ние въ България имаме повече кандидати за диктатори, отколкото бичета, макаръ че бичетата сѣ много полезни екземпляри, а диктаторитѣ сѣ много опасна пасмина хора! (Оживление)

Н. Стамболиевъ (з): Значи, това го признавате сега! Много късно го признавате!

Г. Василевъ (д. сг): Въ това отношение ще трѣбва да се взематъ сериозни мѣрки и азъ бихъ молилъ тази наредба да се коригира. Желателно е и би било много хубаво да имаме бичета отъ крави съ млѣчност и надъ 3.000 литри на годината. Но понеже процесътъ е постепенъ, понеже нуждата отъ бичета е голѣма — имаме нужда отъ 4.000 бичета, за да попълнимъ нашия съставъ, а годишно трѣбватъ 2.000 бичета за ремонтъ. За попълване, пъкъ може би и за продаване, защото трѣбвало би и да продаваме, тъй като има мераклии да купятъ, въпрѣки че стоката е скѣпа — поправката е необходима и стѣснението на наредбата трѣбва незабавно да се махне. Това стѣснение е крайно пакостно, то не е целесъобразно, то не е проучено, то може би е продиктувано отъ много добри желания, но резултатътъ отъ него е пакостенъ. Ето защо тази наредба трѣбва да се отмѣни, като се възстанови старото положение. Ако може нѣщо да се подобри въ старата наредба, напълно съмъ съгласенъ, но да се правятъ такива ограничения, азъ съмтамъ, че това е пакостно. Самитѣ цифри ни показватъ, че тази наредба трѣбва да се отмѣни.

Минавамъ, г-да, на самата ветеринарна служба, защото законопроектътъ е частъ отъ тази ветеринарна служба. Ветеринарната служба при Министерството на земледѣлието е много добре организирана. Това е една служба отъ рѣдкитѣ по своята солидностъ, по своята, мога да кажа, несмѣняемостъ, по своитѣ добри специалисти, разбрани хора, учени хора, които сѣ дали доказателства презъ десетки години за една добра работа. Много съмъ доволенъ, че тая служба и днесъ, както и вчера, функционира правилно, развива се добре. И ако азъ ще кажа нѣщо като критика, то не е защото искамъ въ нѣщо да намалая тая служба, а защото може би този, който симпатизира на една служба, иска отъ нея още повече. Трѣбва да бѣдемъ строги въ нашитѣ изисквания къмъ тая служба.

Изобщо взето, въ нашата страна грижата на ветеринарнитѣ лѣкари къмъ птицитѣ е свършено слаба. Тамъ, убе-

денъ съмъ, че и г. министърътъ на земледѣлието ще се съгласи съ мене, защото и той ще констатира, че следъ като се направиха много нареждания, обърна се внимание на конгреса въ 1930 г. — ако се не лъжа, или въ 1931 г. — и има единъ прогресъ, все пакъ у ветеринарнитѣ лѣкари още не е създаденъ този навикъ къмъ една усиlena работа за птицитѣ, както за по-едрия добитѣкъ.

Това е първото нѣщо, което азъ бихъ желалъ да констатирамъ и бихъ желалъ да се взематъ мѣрки въ тая посока, защото, що се отнася до износа на птици и на яйца, вие знаете важността на тоя параграфъ, който въ 1930 г. достигна почти единъ милиардъ. Следователно, трѣбва да бѣдемъ внимателни къмъ него — това е 1/6 отъ цѣлия български износъ и трѣбва да признаемъ, че спѣнкитѣ на Югославия по отношение на тоя износъ сѣ почти никакви, или много слаби.

А. Нейчевъ (д): Загубихме пазара на яйца въ Германия.

Г. Василевъ (д. сг): По въпроса за износа на яйца не сте въ течение, г. Нейчевъ. Пазара не губимъ и не сме го загубили поради спѣнки на Югославия.

А. Нейчевъ (д): Яйцата, които Скандинавскитѣ държави внасятъ въ Германия, тежатъ 59 гр., когато нашиятъ типъ яйца тежатъ 52—53 гр. Освенъ това, и Белгия, кѣдето ние внасяхме яйца, отъ 2—3 години е почнала да внася яйца въ Германия, а не взема такива отъ насъ.

Г. Василевъ (д. сг): Ще ви дамъ една специална книга за птицевѣдството въ България, за да видите какъ стои въпросътъ. По този въпросъ нѣма какво да се съмнявате. България е направила грамаденъ прогресъ, взематъ се много мѣрки, върши се скѣпата тази работа и, ако тукъ-таме имаме нѣкои неприятности, нѣкои загуби на пазара, може да се каже, че изобщо ние печелимъ пазара всѣки денъ отъ 4 години насамъ въ усиленъ размѣръ. Въпросътъ е малко по-сложенъ, отколкото вие предполагате.

По този въпросъ — за износа на яйца — азъ има да отправя само една молба къмъ Министерството на земледѣлието. Съществува единъ птицевѣденъ фондъ, създаденъ въ 1930 г., който се набира отъ доброволни срѣдства — вноски на експортѣритѣ на птици и яйца. Всички експортѣри участвуватъ въ този фондъ. Напоследъкъ и Общиятъ съюзъ на кооперациитѣ, който не участвуваше, се присѣднали, благодарение усилията на Министерството на земледѣлието — за което азъ мога само да му благодаря и да го похваля. Обаче фирмата „Итало-българско дружество“ — ако се не лъжа, така се казва — въ Левски отъ известно време насамъ не прави своята вноска. Азъ имамъ всички симпатии къмъ нея, но нейното поведение по този въпросъ заслужава само порицание. Тази фирма е солидна — нека да печели; направила е, обаче, голѣмъ прогресъ за българския износъ, има заслуги къмъ страната, но тя не може да отказва своята данъ къмъ този фондъ, която данъ-даватъ всички частни лица и всички български кооперации.

Азъ бихъ желалъ Министерството на земледѣлието да вземе по-сериозни мѣрки и да внуши на фирмата да се издѣлжи къмъ фонда. Фондътъ не е създаденъ по силата на законъ — той е създаденъ по доброволно съгласие между експортѣритѣ. Ако, обаче, фирмата продължава да държи това поведение, Народното събрание ще трѣбва, може-би при гласуването на новия бюджетъ, да се намѣси и да я задѣлжи, защото иначе нѣма еднаквостъ въ условията. Фирмата има пълна възможностъ да се издѣлжи; тя нѣма нищо да загуби; ще намали може-би много малко отъ своитѣ печалби, обаче птицевѣдниятъ фондъ е отъ такова голѣмо значение за българското птицевѣдно стопанство, щото не бива да го накрѣняваме. За сега нѣма друго срѣдство, освенъ моралнитѣ натискъ на Министерството на земледѣлието. Ако тоя натискъ не достигне и ако на министерството бѣде невъзможно приятелски да увещае тая фирма да се издѣлжи къмъ фонда, ще трѣбва Народното събрание да я задѣлжи съ нѣкое постановление въ бюджета за идущата година, и тогава фондътъ ще получи единъ малко по-другъ характеръ, което нѣма да бѣде удобно и не би било желателно. По-добре би било участницитѣ въ фонда да бѣдатъ свободни, но при необходимостта, това ще бѣде може-би най-малкото зло. Обаче фирмата трѣбва да даде своята вноска.

За българския износъ на яйца и за българското птицевѣдство мога да кажа, че тѣ сѣ въ най-добъръ пътъ.

на развитие. Достатъчно е да нѣма спѣнки въ нашия транзитъ, достатъчно е да не продължава сѣщото безгрижие, както е било до вчера, както е било отъ 30 години насамъ, и убеденъ съмъ, че въ тази посока ние ще имаме новъ и много голѣмъ успѣхъ.

Има трудности поради липса на девизи, поради липса на парични срѣдства; има трудности поради чрезмѣрна протекция донѣкъде на тѣзи артикули — яйцата и птицитѣ — въ Германия и други страни, но въпрѣки това, ако вземете сравнителната таблица за износа на всички земеделски страни, ще видите, че България презъ последнитѣ 4—5 години има, може-би, най-голѣмъ прогресъ въ това отношение.

Болшевикитѣ съ своята промѣна въ стопанството — създаване на колхози и пр. — изгубиха всичко; тѣхнитѣ износи намалѣ до минимумъ. Отъ това ние се възползуваме най-богато и имаме всичко основание да имъ благодаримъ, че се настанихме на пазари, на които тѣ вече не могатъ да се явятъ.

Врѣщамъ се пакъ на ветеринарната служба. Ветеринарната служба, добре и солидно организирана, има нужда сега отъ редица подобрения. Азъ намѣрихъ въ едно друго списание програмата на ветеринарната служба и нѣма освенъ да заявя, че я сподѣлямъ напълно. Въ каква посока има да се развие тази ветеринарна служба?

Разклоненията сѣ три. На първо мѣсто е борбата противъ эпизоотитѣ и надзорѣтъ върху индустриалнитѣ животински произведения. Настоящиятъ законопроектъ влиза тѣкмо въ това разклонение на ветеринарната служба. Той е добъръ. Може-би въ комисията азъ ще направя нѣкои бележки за неговото подобрене — не за неговото влошаване или ограничаване. Може-би да има нѣкои малки несъобразности между него и нѣкои други съществуващи законоположения, но нѣма никаква опасностъ — както смѣтатъ нѣкои — че ще се намали осигуряването на добитѣка или ще се накърни службата при Българската централна кооперативна банка въ тая посока, защото банката работи въ свършено друга областъ, тя се занимава съ други болести, а този законопроектъ е за свършено друга служба. Когато човѣкъ вникне въ работата, ще види, че нѣма никакво противоречие, а има едно допълване на дветѣ служби, на дветѣ грижи.

Нуждно е, обаче, да засилимъ нашата ветеринарна служба още по-нататѣкъ. По отношение лѣкуването на животинитѣ ние имаме общи разбирания, но ветеринарната служба още не е достатъчна. Азъ чувамъ, че Министерството на земледѣлието готви единъ законопроектъ за усиляване строежа на амбулатории и ветеринарни лѣчебници. Споредъ едни изучавания, които сѣ доста солидни, България има нужда отъ около 600 участъкови лѣчебници. Въ тая посока Народното събрание, споредъ срѣдствата, съ които ще се разполага, ще трѣбва да подкрепи Министерството на земледѣлието безъ никакво противоречие и безъ никакво колебание.

По самото лѣчение азъ съмъ дошелъ до убеждение — безъ никаква предвзетостъ и безъ никакво желание да правя нѣкому мили очи — че цѣлото ветеринарно-лѣчебно дѣло трѣбва да мине изключително върху гърба на държавата. Не съмъ съгласенъ и никога нѣма да се съглася да се прави разлика между богати и бедни селяни, защото вече нѣма богати селяни, нѣма едри землевладѣлци въ България...

А. Аврамовъ (з): Сериозно ли говоришъ?

Г. Василевъ (д. ср): Нѣма богати селяни, нѣма едри землевладѣлци и нѣма никакъвъ социаленъ смисълъ да се създава въ България едно различие, което фактически не съществува. Държавата трѣбва да поеме цѣлото ветеринарно-лѣчебно дѣло. Ветеринарниятъ лѣкаръ трѣбва да бѣде улесненъ да отиде при добитѣка — разбира се, до колкото това е възможно — а не добитѣкътъ да се води до лѣкаря. Има случаи, гдето това е фактически невъзможно. Но, въ всѣки случай, трѣбва службата да се засили, да стане по-подвижна и да престане това раздѣление: единъ ще плаща, другъ нѣма да плаща. Държавата, когато ще може да развие скотовѣдството, когато ще осигури пазари, когато ще развие и гарантира износа, би могла, както въ миналото, преди 10 години, е облагала, да облага и за напредъ, но при предварително условие, че производителътъ печели, че производителътъ е доволенъ. Азъ не зная български селянинъ, който би се отказалъ да бѣде облаженъ съ нѣкакъвъ процентъ отъ това, което е неговиятъ чистъ доходъ, което е чиста печалба. Но ако той работи пшеница и получава единъ паси-

венъ балансъ, ако той не си покрива разноска, какво ще го облагашъ! Обаче ако печели, той ще плаща. Както експортѣритъ на яйца и птици сами се облагатъ, защото иматъ възможностъ да печелятъ, и даватъ доста добъръ процентъ приходи за фонда — и то е пакъ за смѣтка на производителя, отъ който тѣ купуватъ — така и при други случаи, напр., ако утре цената на гроздето въ Европа бѣде много задоволителна и ние имаме единъ износъ на грозде не 1.200 вагона, както стигнахме за 3 години — безъ никой да подозираше това преди 3 години — а стигнемъ до 5.000 вагона и даже дойдемъ до 8.000 вагона — което е възможно отъ гледна точка на производството на нашата страна и отъ гледна точка на възможноститѣ по отношение пазаритѣ — тогава ние ще можемъ да облагаме нашия производителъ въ единъ размѣръ, колкото може да понесе тоя артикулъ, гроздето. Въ всѣки случай ние ще облагаме печалбата, а не труда, който изнемогва и който не може да си покрие най-елементарнитѣ разноси и вложенитѣ срѣдства въ самото производство.

Та искамъ да кажа, ако ние имаме развито скотовѣдство; ако ние имаме добри кланици въ градоветѣ и по брѣговетѣ; ако имаме хладилно дѣло, което е първа нужда днесъ въ България — не само за животинскитѣ произведения, но и за плодетѣ и за зеленчуцитѣ — въ това отношение ние ще можемъ много скоро да дойдемъ до едно фактическо положение, при което да можемъ да облагаме, безъ нѣкой да има правото да протестира. Когато печели, ще го облагашъ; когато не може да се изхрани, когато не може да покрие разноска, които е вложилъ въ своята земя, тогава облагането е тежко, ставатъ много неприятности, тогава наставатъ кризи, тогава ставатъ бунтове.

Искамъ да кажа по този въпросъ, че ние можемъ да дойдемъ да облагаме, както имаме и сега фондъ „Епизоотии“, въ който се събиратъ срѣдства. Въ всѣки случай ние трѣбва да спремъ съ това дѣление, вече съвсемъ отживѣло, и което по-скоро развращава, отколкото нѣкого да насърчава — че имало богати селяни, които трѣбвало да плащатъ, и имало бедни, които нѣмало да плащатъ. Тая служба трѣбва да бѣде еднаква за всички.

Последното разклонение на ветеринарната служба — това е хладилното дѣло, кланичното дѣло, надзорѣтъ върху хранителнитѣ продукти отъ животински произходъ, както и така нареченитѣ млѣчни централи. И по този въпросъ азъ чухъ отъ самото министерство, отъ близки до г. Гичева, че се работи въ сѣщата посока — да се изградатъ тѣзи институти, да се създадатъ такива предприятия. Тѣ сѣ крайно нужни. Срѣдствата, съ които ние разполагаме, сѣ минимални. Тѣ нѣма да ни позволятъ да направимъ всичко, каквото е нужно, но нѣщо да се направи. То трѣбва да се почне веднага. Има голѣми центрове, въ които трѣбва да се почне; имаме и Дунавъ, където трѣбва да се почне. Имамъ срѣдства отъ нѣкои фондове. Срѣдства може да даде, може би въ единъ малък размѣръ, и Земледѣлската банка — могатъ да се намѣрятъ и други източници — но отлагането на тоя въпросъ е много пакастно.

Ние имаме великолепни продукти, които не можемъ да запазимъ за пазара. Вземете маслото, вземете сиренето, вземете кашкавала, вземете плодетѣ и зеленчуцитѣ, вземете гроздето, вземете което щете. Гроздето може да се съхрани минимумъ 4—5 месеци и колкото повече се съхранява, толкова цената му се увеличава, а неговиятъ вкусъ остава почти сѣщиятъ, то си остава все сѣщата приятна храна, каквато е въ септемврий и въ октомврий.

Е добре, ние нѣмаме нищо направено въ това отношение. Първото дѣло, първото начинание, за което чухъ, е нѣкакъвъ си хладилникъ въ Бургазъ. Признавамъ, че това предприятие го зная само по слухъ, не го знамъ по размѣри, не го знамъ какъ е организирано, на какви начала стои. Казахъ ми, че е започнала тази година и че резултатътъ за тая година е великолепенъ, и за самото предприятие и изобщо за нашето стопанство. Това, разбира се, е капка въ морето. Тукъ ветеринарниятъ лѣкаръ има да изиграятъ една грамадна роля. Тукъ е, ще кажа азъ, най-благодарната и най-специалната областъ за тѣхъ. У насъ сме започнали кланично дѣло, но въ всѣки случай до сега това дѣло се е развивало като общински предприятия въ София, въ Плевенъ, въ Пловдивъ и нѣкои други градове, съ огледъ на това да се задоволятъ нуждитѣ на даденъ градъ и да се създадатъ доходи за нѣкои градски общини. А вече е настѣпилъ моментъ, когато кланичното дѣло трѣбва да се развие отъ гледна точка на индустрията, и главно, отъ гледна точка на износа. Има нѣщо ново, което тамъ трѣбва да се приспособи, което трѣбва да се изгради.

Искам да кажа няколко думи и за така наречените млъчни центри. Млъчни центри и центри за запазване на млъчни произведения в България трябва да има няколко. На първо място има нужда от такава централа в София — както от гледна точка на консоматорите в София, така и от гледна точка на самите производители, така и с оглед бъдещето на самия износ на млъчните произведения. Една добре организирана млъчна централа в София, при главния надзор на ветеринарната служба при Министерството на земледелието и при сътрудничеството и на други няколко институти полуобществени, получастни, ще бъде едно велико дѣло. Ние днес в София сме при едно напълно първобитно състояние в това отношение. Не знаем друг европейски град с население над 100.000 души, който да живее по такъв мизерен начин в тая област, както живеем ние в София.

Този въпрос има много добри перспективи, той е много лесен за разрешение, защото много институти могат да допринесат срдства за реализирането на тая инициатива, която богато ще се заплати, която ще си изплати десетократно, може да се каже, разходите, които ще се направят. Но това трябва да стане чак по-скоро. Научавам се, че компетентни хора работят в тая област. Аз само бих пожелал, колкото е възможно по-скоро Народното събрание да бъде сезирано с тая инициатива. Надявам се, че то ще намѣри едно разрешение на този въпрос, което ще бъде от полза за нашето мародно стопанство, от полза и за нашите производители селяни, както и за консоматорите в градовете.

Един последен въпрос, г. г. народни представители, който е сравнително нов за Народното събрание, но който не е нов за Министерството на земледелието и който трябва да се уреди — и надявам се ще се уреди — при новия бюджет. Ние трябва да уредим една както трябва по европейски, скотовъдна служба при Министерството на земледелието. При Министерството на земледелието имаме службата на земледѣлското отдѣление, имаме инспектор по скотовъдството, имаме добри ветеринари, добри агрономи. Цѣлния спор между агрономи и ветеринари се разрешава много лесно с разрешението на въпроса за скотовъдната служба при Министерството на земледелието. Тѣхните спорове сѣ били поради естествени домогвания на едната и другата категория специалисти да имат колкото може по-голямо участие, да дадат повече свой отпечатък на скотовъдната служба. Никой пък не съм се държал с нѣкакво предразположение към единия или към другия. Агрономи и ветеринари знаят моето отношение към тѣх навремето. То е все сѣщото и сега. Еднакво ги зачитам и всѣко предпочитане го смятам за неумѣстно, за такова, което може само да вреди на работата. Но конкретно какъ трябва да организираме по най-добър начин — азъ казахъ по европейски — скотовъдната служба?

Необходимо е Министерството на земледелието и двата факултета — земледѣлски ги наричамъ азъ обикновено — агрономическият и ветеринарно-медицинският факултети, да направятъ въ скоро време една програма за допълнителна подготовка на агрономи и ветеринари — добре дошли и дветѣ специалности — които респективно да попълнятъ своите познания, споредъ тая програма: агрономите да попълнятъ своите познания съ това, което имъ липсва, което знаят ветеринарите; ветеринарите да попълнятъ своите познания респективно съ това, което имъ липсва, което знаят агрономите. Но по една хармонично наредена програма да се създадатъ новъ типъ специалисти и нова специалност, която ни трябва, която ще събере, обедини, изравни и хармонизира агрономите и ветеринарите въ една нова служба, така наречената зоотехника. Работата нагледъ е много лесна, но е много забавена и трябва да се свърши. За агрономи и ветеринари нѣма да споримъ нито съ една дума отъ момента, когато ще имате едно скотовъдно отдѣление, специална скотовъдна служба при Министерството на земледелието и държавните имоти, която се ръководи — отъ кого? — отъ зоотехници. Тѣ сѣ или агрономи, или ветеринари. Ако сѣ ветеринари, тѣ сѣ получили допълнително, така да кажемъ, агрономическа подготовка; ако сѣ агрономи, тѣ сѣ получили допълнително ветеринарно-медицинска подготовка. По този начинъ дветѣ професии въ България не само ще се разбератъ, но напълно ще се съгласятъ, че този е най-добриятъ пътъ да се работи за скотовъдството въ България. Скотовъдството въ България — нѣма да се връщамъ на цифри и нѣкакви нови данни — представлява едно грамадно богатство. Ние едва сме започнали въ него. Началото е много добро, ядката е много здрава, програмата е начертана, изпълнявана е, мога да кажа, почти

отъ всички еднакво и съ еднаква ревност, защото не е имало никакво съображение да се отклонява единъ или другъ министъръ отъ общата директива, създадена още въ 1911 г. за благото на нашето скотовъдство, за неговото добро развитие.

Но, въ всѣки случай, моето убеждение е, че България може да бъде въ скотовъдно отношение първа измежду страните на Източна Европа; да бъде пипиниера, най-добрата, най-подходящата пипиниера за разплоденъ и млъченъ добитъкъ, за продуктивенъ добитъкъ за всички свои съседи, изключителенъ доставчикъ за Гърция и Турция, отчасти доставчикъ за Югославия и Ромъния, даже и за Унгария. Има мнозина, които по този въпросъ могатъ да се посмѣятъ. Азъ съмъ виждалъ много смѣхове. Никой не ми е направилъ впечатление. Когато невежеството се смѣе, на мене ми прави удоволствие, азъ не се сърдя. Истината е тази. Нашите специалисти, ветеринари и агрономи, знаятъ това. Имахъ случая да чуя полски специалисти — първи имена въ Европа — които казаха сѣщото нѣщо. Говорихъ съ специалисти отъ Ромъния, Югославия и Унгария. И тѣ виждаха това. Но българите не искатъ да го вѣрватъ. Защо не го вѣрватъ? Защото не го знаятъ. Тѣ ще го научатъ и ще го повѣрватъ. България сѣ туй, което е създадено въ течение на двадесетина години — така нареченото искърско говедо — е направила велико дѣло. Това произведение, това създание е нѣщо много голямо, много ценно. За нещастие, то не е ценено въ нашата страна; за нещастие, ние не сме му осигурили пъкъ навѣнъ; за нещастие, то не е популяризирано извънъ България; вие ще обиколите страните около България; изучете тѣхното скотовъдство, поговорете съ специалисти — не по книжки, не по брошури — а които по 20 и 30 години сѣ работили по този въпросъ, каквито ги има въ Унгария, Ромъния и Полша, и тѣ ще ви кажатъ, че това, което има въ България, е нѣщо голямо. Турция нѣма откъде да взема, Гърция нѣма откъде да взема, освенъ отъ България. Югославия и Ромъния иматъ нужда отъ България. Тѣхните методи, да подобриятъ своето скотовъдство чрезъ масовъ вносъ на чужди говеда, сѣ погрѣшни. Българската метода — мѣстната раса да я издигнемъ и облагородимъ чрезъ редица усилия и мѣстни срдства, е правилната метода. Тя е дала резултати въ нѣколко села, въ нѣколко околии. Да похвалимъ Луковитъ и околните около него по Витъ и Искръ. Може би хиляда семейства, може би две хиляди семейства въ България сѣ пионери на това велико дѣло. Тѣ сѣ апостолите на това скотовъдство. Перспективите сѣ голѣми, възможностите сѣ голѣми, грижите сѣ добри — не отричамъ — защото, по шастие, само тукъ има програма отъ 1911 г. Въ всѣки случай, ние трябва да се постареемъ сега, съ още нѣколко законопроекта, които сѣ нужди въ тая посока, да разширимъ ветеринарната служба, да я засилимъ, да създадемъ специална служба отъ зоотехници, за да можемъ да подобримъ нашето скотовъдство. Който знае труда на селянина въ тая област, само той ще го оцени; който не го е видѣлъ така отблизо и който не може да се проникне отъ важността на въпроса, той нищо не може да знае по този въпросъ. Но какво да правимъ, ние сме земледѣлска страна, селяните въ България, които иматъ хубавъ добитъкъ, които заслужаватъ по единъ златенъ медалъ за уважение къмъ тѣхния трудъ, не могатъ да го продадатъ. Защо? Защото около тѣхъ има още селяни, които сѣ бедни, нѣматъ срдства, нѣматъ пари. Ше продаваме и на съседи, ще се подобри положението и въ България. Но трябва да знаемъ, че по този въпросъ въ България има достигнато едно придобитие. То трябва да се разпростре. Ветеринари и агрономи и мобилизирани еднакво за сѣщата целъ зоотехници ще подпомагатъ държавата. Нашиятъ селянинъ е възприемчивъ. Той отглежда бичето може би съ по-голяма любовъ, отколкото детето си. Въ всѣки случай, това е една стопанска грижа, която заслужава всѣка похвала. Ние трябва да го насърчимъ и подкрепимъ. Ако понѣкога му създаваме разочарование, то е защото му обещаваме, а после не му плащаме; събираме му фондове, а после ги разпилѣваме, както г. Димитъръ Христовъ направилъ нѣщо. (Оживление всрѣдъ мнозинството) Е добре, селянинътъ иска да вѣрва, селянинътъ има доверие, когато изпълнявашъ това, което му говоришъ, когато даденото обещание се изпълнява.

Г. г. народни представители! Азъ ще свърша съ думите, съ които винаги свършвамъ по въпросите на земледелието. За мене партия по този въпросъ не съществува. Не признавамъ партии по въпроси на българската земя, както не признавамъ партии по въпроси на българската национална външна политика. Който е добъръ българинъ, който се уважава, който има чувство на дългъ, еднакво трябва да работи, еднакво трябва да помага, еднакво

трѣбва да подкрепя всѣко министерство, всѣко правителство въ сѣщата посока — за сѣщата програма, за да видимъ нашия народъ по селата по-щастливъ, по-силень икономически и морално непоколебимъ. (Ржкоплѣскания отъ говориститѣ — крило Ляпчевъ и нѣкои отъ мнозинството)

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Еню Поповъ.

Е. Поповъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Предложениятъ законопроектъ, който разглеждаме днесъ, представлява и трѣбва да представлява голѣмъ интересъ за цѣлото народно представителство поради материята, която се третира въ него. Съ този законопроектъ се цели едно ефикасно подпомагане на всички стопани, които притежаватъ добитѣкъ, когато иматъ нещастieto тѣхниятъ добитѣкъ да пострада отъ нѣкои заразителни болести.

Значението на нашето скотовѣдство въобще въ нашето народно стопанство на всички ви е твърде добре известно. Нашата земя, поради това, че е раздробена на много и дребни парчета, не може така лесно да се поддаде на машинизирание, както нѣкои обичатъ да теоризиратъ. Като първо помощно сръдство при обработването на земята, това е, безспорно, пакъ нашиятъ впрѣгатень добитѣкъ. Въ цѣлия процесъ на земеделското производство ние имаме ангажирани силитѣ на работния добитѣкъ. Отъ друга страна, ние също така поддържаме и имаме въ страната продуктивенъ добитѣкъ, който служи за разплодъ или пъкъ за добиване, известни животински произведения.

Азъ не ще се занимавамъ съ цифритѣ, които ви цитираха снощи говорившитѣ, но ще искамъ да спра вниманието ви на това, че общата стойностъ на живия инвентаръ на нашитѣ селски стопани представлява една граматна сума отъ около 14 милиарда лева, при една оценка почти близка до днешнитѣ цени. Само по себе си се вижда голѣмото значение на цѣлата, която преследва настоящиятъ законопроектъ — да може да се подпомогне нашиятъ селски стопанинъ, когато изгуби своя добитѣкъ. Всички, които боравятъ съ земеделска работа, или които сж наблюдавали отблизо живота на българския селянинъ, сж имали случай да видятъ какъвъ ужасъ настѣпва, каква трагедия изживява селското семейство тогава, когато отъ двата впрѣгатни вола единиятъ падне, умре, поради нѣкоя заразна болестъ. Тогазъ селянинътъ е принуденъ да отиде да търси Земеделската банка, да отиде да търси много често селския лихваръ, да залага всичко, каквото има, само за да може да запълни опразнения яремъ.

Отъ друга страна, продуктивниятъ добитѣкъ, който имаме, въ последнитѣ година-две, може да се каже, намалява поради една обективна причина, настѣпила следъ 1929 г., именно поради разораването на голѣма частъ отъ общинскитѣ мери. И макаръ че съ този въпросъ ние ще имаме случай да се занимаваме по-специално, когато се внесе законопроектътъ за измѣнение на закона за трудовитѣ земеделски стопанства, мисля, че не ще бжде зле и сега да обърнемъ по-сериозно внимание върху това, че е необходимо нужно мерата до голѣма степенъ да бжде запазена. Ние не можемъ по книга да модернизирате, по книга да трансформираме нашето земеделство. Дотогава, докогато не създадемъ всички онѣзи условия, необходими за да имаме налице достатъчно изкуственъ фуражъ, дотогазъ ние не можемъ така лекомислено да се раздѣлимъ съ общинскитѣ мери, които служатъ най-вече за паша на добитѣка, на продуктивния и на работния добитѣкъ, когато последниятъ е свободенъ отъ работа. Защото, за да се произведе изкуственъ фуражъ, безспорно, изискватъ се по-специални климатически и почвени условия, а най-вече необходима е влага, каквато често пѣти, за голѣмо съжаление, не можемъ да имаме. И въпрѣки желанието на много добри и доста издигнати селски стопани, тѣ не могатъ да си набавятъ достатъчно фуражъ, вследствие на което тѣхниятъ добитѣкъ презъ зимата се изтощава и често пѣти, въ края на зимата, голѣма частъ отъ него измира отъ недояждане. Ние ще трѣбва да обърнемъ особено сериозно внимание върху нашето скотовѣдство, затова защото на всички, които иматъ работа съ селското стопанство, е ясно, че днесъ, при така катастрофално спадналитѣ цени на зърненитѣ храни, по нѣкоя друга пара ще има въ джоба на онзи селянинъ, който има нѣкоя и друга глава добитѣкъ, билъ той едръ или дребенъ. Особено е полезенъ въ това отношение и доставлява днесъ достатъчно,

или поне отъ малко-малко сръдства за издрѣжка на семейството на селския стопанинъ дребниятъ добитѣкъ, по-специално овцетѣ. И затова, казвамъ, ние ще трѣбва да имаме предъ видъ, тогазъ, когато дойде за разрешенie въпросътъ за трудовитѣ земеделски стопанства, да не гледаме така хищнически на общинскитѣ мери, както се гледаше въ миналото и както се прилагаше законътъ за трудовитѣ земеделски стопанства презъ 1929 г. Тогава бѣше достатъчно единъ администраторъ да отиде и, безъ да пита общинския съветъ, да почне приложението на закона по заповѣдъ отъ горе. Всички неправди, сторени въ това време, ще трѣбва да бждатъ коригирани, за да се даде възможностъ на нашето селско стопанство да остане и занаяпредъ въ владение на по-голѣми пространства отъ общинскитѣ мери. Независимо отъ това, че ние не сме пригледени достатъчно за произвеждане на изкуственъ фуражъ, нѣмаме изкуствени ливади и т. н., но сѣществуватъ и друга една опасностъ за нашето скотовѣдство: поради стѣснението и безразборното разораване на меритѣ, добитѣкътъ, който е принуденъ да стои повече въ оборитѣ, по-лесно ще се поддава на разнитѣ эпизоотии. Затова ние ще трѣбва да се загрижимъ и малко по-сериозно да разгледаме настоящия законопроектъ, за да бжде допълненъ съ онова, съ което смѣтаме, че трѣбва да се допълни, за да може по този начинъ действително да бждемъ полезни за нашето селско стопанство.

Досегашното положение, въ връзка съ риска отъ эпизоотитѣ, на васъ ви е добре известно. Предвиждаше се нѣкакво обезщетение въ единъ малъкъ размѣръ, и то само въ случаетъ на смъртъ отъ известни болести, но не и отъ всички заразни болести. Наистина, поради дейността на ветеринарнитѣ лѣкари и сръдствата отъ специалния фондъ „Епизоотии“ въ последнитѣ 2—3 години ние наблюдаваме едно ограничаване на разнитѣ болести по добитѣка. Статистиката, която ви се чете снощи отъ народния представителъ г. Ради Василевъ, действително показва, че заразнитѣ болести по добитѣка намаляватъ. На тази статистика, обаче, ние не можемъ да се базираме по простата причина, че не е регистриранъ всичкиятъ заболѣлъ добитѣкъ отъ заразни болести, тъй като законътъ за санитарно-ветеринарната служба досега предвиждаше известни санкции за онѣя стопанинъ, който не съобщилъ на ветеринарния лѣкаръ, на ветеринарната властъ, че добитѣкътъ му е заболѣлъ и умрѣлъ отъ заразна болестъ. Новото, което има въ настоящия законопроектъ, е, че стопанинътъ на добитѣка, вмѣсто да бжде преследванъ, така да се каже, да понаса санкциитѣ, които предвижда законътъ за санитарно-ветеринарната служба, се прави истински помощникъ на ветеринарната властъ, затова защото вече нѣма принуда, а има една материална изгода за стопанина. Когато селскиятъ стопанинъ знае, че той ще бжде обезщетенъ, ако неговиятъ добитѣкъ евентуално умре отъ заразна болестъ, той и при най-малкото заболяване на добитѣка си ще се адресира до ветеринарната властъ. По такъвъ начинъ навреме ще може ветеринарната властъ да вземе мѣрки и да спре разпространението на една заразна болестъ по добитѣка, жертва на която често пѣти могатъ да станатъ много и много добитѣци, което ошетава, разбира се, нашето народно стопанство. Не сж рѣдки случаетѣ, когато само въ едно село отъ огнища или отъ нѣкоя друга болестъ, отъ която страдатъ свинитѣ, измиратъ по 500, по 1.000 свине. Това действително представлява едно бедствие за всички стопани, които иматъ нещастieto добитѣкътъ имъ да се зарази отъ нѣкоя заразна болестъ.

Другъ новъ елементъ въ настоящия законопроектъ е, че се предвижда обезщетение вече и за птицитѣ, умрѣли отъ заразни болести, или пъкъ избити по нареждане на ветеринарната властъ, за да се спре, да се ограничи разпространението на болестта. Г. Григоръ Василевъ се спрѣ твърде много, а и други сж се спирали, върху значението на нашето птицевѣдство. И, струва ми се, че — не бѣше преди много време — отъ сѣшитѣ сръди хора казваха, че българскиятъ левъ се крепи на българското яйце и че златоносната българска кокотка спасява българския левъ. Щомъ е така, щомъ това и днесъ продължава да е тъй, когато имаме сравнително много повече спаднали цени на тѣзи произведения отъ птицитѣ и на самитѣ птици, все пакъ на насъ се налага дългътъ, безспорно, да обърнемъ по-сериозно внимание и върху нашето птицевѣдство. И туку тази празнина именно се запълва въ настоящия законопроектъ, като се предвижда обезщетение на стопанитѣ тази празнина именно се запълва съ настоящия заразни болести или пъкъ сж измирѣли отъ такива.

Но, за да може нашето скотовѣдство — следъ като то бжде запазено до голѣма степенъ отъ риска смъртъ — да

се развива, ние ще трѣбва да потърсимъ къде ще пламираме нашитѣ животински произведения. Г. Григоръ Василевъ се спрѣ твърде широко върху този въпросъ, но азъ ще искамъ да добавя само нѣколко думи за това, че действително нашето скотовѣдство представлява единъ прекрасенъ обектъ за нашитѣ по-нататѣшни грижи въ връзка съ преработката на суровитѣ земледѣлски продукти отъ животински произходъ. Така е сѣщо и съ зърненитѣ храни, за които ние миналата година, пѣкъ и тази година, а и кой знае още колко години занаяпредъ, трѣбва да се грижимъ и ще трѣбва да създаваме специални закони, за да поддържаме изкуствено едни високи цени. И ако се направи смѣтка, напр., само за това, какво се даде миналата година като премия за износъ на царевичата, ние ще видимъ, че съ тия свои мѣроприятия ние цѣримъ само послѣдствията отъ злината а не търсимъ да цѣримъ коренитѣ на злото. И ако онѣзи много милиони лева, които се дадоха като премия за износъ на царевича, бѣха употребени въ миналото — пѣкъ и днесъ не е късно — за постройка на най-елементарнитѣ съоръжения по нашитѣ пристанища, за да можемъ да направимъ по възможностъ по-леки условията за единъ износъ, за какъвто се очертаватъ перспективи, макаръ и не по сухо, а по море, съ това ние шѣхме, безспорно, много да услужимъ на нашето скотовѣдство. И ако ние въ скоро време, както се научавамъ, бѣдемъ сезирани тукъ отъ страна на г. министра на земледѣлието съ специаленъ законъ за постройката на хладилници и по-нататѣкъ въ по-голямъ мащабъ за закупуване на хладилни параходи, които ще транспортиратъ нашитѣ животински произведения по море, ние, безспорно, съ това ще направимъ една ценна услуга на нашето народно стопанство, а, отъ друга страна, ще създадемъ условия за развитие на нашето скотовѣдство. Доколкото имамъ сведения, преди известно време нѣкаква италианска фирма поискала да прави износъ на свине. За голѣмо съжаление, обаче, това нѣщо не се е реализирало, поради голѣмитѣ неудобства при износа имъ и поради липсата на най-елементарни съоръжения за това. Липсата на тия съоръжения представлява една голѣма спѣнка за засилване на нашия износъ.

Отъ друга страна, ще трѣбва да претърпи измѣнение и начинътъ за постройката на ветеринарнитѣ амбулатории, който се практикува досега и който по закона е предоставенъ изключително на постояннитѣ комисии. Наистина, въ връзка съ тѣхната сѣдба, ще бѣде разрешенъ и този въпросъ. Но, струва ми се, че Министерството на земледѣлието съ специаленъ проектъ, който, доколкото знамъ, то изготвя, ще трѣбва да вземе грижата, шото да пристѣпи по единъ строго опредѣленъ планъ къмъ постройката на ветеринарни амбулатории и лѣчебници, безъ каквито, разбира се, не може да се приказва за една истинска, една ефикасна ветеринарна помощ на нашето скотовѣдство.

Въ връзка съ ветеринарната помощ, която трѣбва да бѣде дадена на нашето скотовѣдство,...

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Г. Поповъ! Четохте ли последната забележка? Законътъ отнема вече възможността да се строятъ такива ветеринарни лѣчебници.

Е. Поповъ (з): Коя забележка?

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Последната забележка за фонда „Епизоотии“. Това е много сериозна работа.

Е. Поповъ (з): Въ връзка съ туй, казвамъ, ние ще трѣбва да имаме единъ планъ за постройка на тия ветеринарни лѣчебници и амбулатории, защото иначе не можемъ да имаме една ефикасна ветеринарна помощ.

Сѣщо така лѣчението на добитѣка ще трѣбва да бѣде безплатно. Днесъ голѣма прѣчка представляватъ за лѣкуването на добитѣка онѣзи, макаръ и минимални, такси, които се взематъ за прегледъ и лѣкуване на добитѣка, а сѣщо така и за лѣкарствата, които, безспорно, трѣбва да бѣдатъ употребени при лѣчението. Даже нѣщо повече: има случаи, при които биватъ нападнати овци стада отъ антраксъ; такива случаи има и за другъ добитѣкъ. Потърсятъ стопанитѣ помощъ и често пѣти биватъ принудени сами лично да идватъ отъ стотици километри далече въ София при Централния бактериологически институтъ за вземане серумъ, ваксини и пр., които тѣ трѣбва да заплатятъ. Азъ мисля, че ако желаемъ да услужимъ на нашитѣ скотовѣдци, ние трѣбва въ настоящия законопроектъ да предвидимъ постановление за безплатно даване на тия серуми и ваксини, за да не се затрудняватъ по този начинъ селскитѣ стопани. Защото, ако поради липса на парични срдѣства селянинътъ-стопанинъ не може да набави

навреме тия лѣкарства, безспорно, рискътъ се увеличава и може да настѣпи смъртъ за добитѣка, а сѣщевременно болестта да бѣде разпространена и по този начинъ да нанесе още по-голямъ вредъ на нашето народно стопанство. Когато има една добра уредена служба по фонда „Епизоотии“, това ще бѣде отъ полза за нашето скотовѣдство. Ние виждаме, че досега, макаръ да нѣмахме постановления, каквито се предвиждатъ въ настоящия законопроектъ, ветеринарната служба е достигнала доста много въ това направление.

Но азъ съмъ изненаданъ, г. г. народни представители, и дължа да обърна вниманието ви върху единъ другъ фактъ. Въ приготвения законопроектъ отъ г. министра на вътрешнитѣ работи за облекчение на общинитѣ се изброява кои фондове оставатъ да съществуватъ по-нататѣкъ, т. е. кои ще се предвиждатъ въ бюджетитѣ на общинитѣ, които се опредѣлятъ и тѣхнитѣ размѣри. Обаче въ тѣзи фондове, които оставатъ да съществуватъ и занаяпредъ споредъ законопроекта, азъ не виждамъ фонда „Епизоотии“. Каква целъ преследва г. министърътъ на вътрешнитѣ работи, той ще има да изясни впоследствие, когато бѣде сложенъ на дневенъ редъ този законопроектъ, но мене ми се струва, че общата сума, която ще бѣде събрана за фонда „Епизоотии“, отъ врѣхнинитѣ, които се предвиждатъ въ общинскитѣ бюджети — по 5% върху интизапскитѣ билети, върху продажната стойностъ на добитѣка, и 5% върху кръвнината — съвсемъ не представляватъ нѣкоя привлѣкателна, така да се каже, нѣкоя огромна сума, за да бѣде лишенъ отъ тѣхъ фондътъ „Епизоотии“ и да можемъ да обогатимъ каситѣ на общинитѣ.

Въпросътъ за стабилизиране финансирѣ на селскитѣ общини изисква по-сериозно изучаване и тогава, когато се сложи този въпросъ, ние ще си кажемъ думата, но струва ми се, че тая икономия която се прави, съвсемъ не е икономия, а ще бѣде мечта услуга. Защото общиятъ сборъ на всички тия врѣхнини, които се предвиждатъ въ общинскитѣ бюджети, не може въ никой случай да надмине 5—6 милиона лева — не съмъ правилъ точна справка, но азъ зная какво представлява тая врѣхнина отъ 5% върху продажната стойностъ на добитѣка, която се събира.

И. Куртевъ (нац. л): То е 5% върху интизапа.

Е. Поповъ (з): Да, върху интизапа.

И. Куртевъ (нац. л): Вие имате грѣшка. Тия фондове не се отдѣлятъ отъ бюджетнитѣ срдѣства на общинитѣ, а тѣ се налагатъ върху интизапа и кръвнината, безъ да се вписватъ въ самитѣ бюджети.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Той е правъ въ едно отношение: ние не знаемъ законопроекта за облекчение на общинитѣ. Може би той ще иска да измѣни това положение въ закона за санитарно-ветеринарната служба.

И. Куртевъ (нац. л): Този налогъ не се налага въ полза на общинитѣ, а е въ полза на самия фондъ — общината само го събира.

Е. Поповъ (з): И тъкмо затова, защото тия суми не отиватъ въ касата на общината, още по-малко ще можемъ да посегнемъ да премахнемъ този фондъ, тогава когато съ общи усилия се събиратъ срдѣства за фонда „Епизоотии“.

И. Куртевъ (нац. л): Нѣма общъ законъ, а този фондъ се събира по специаленъ законъ.

Е. Поповъ (з): Азъ говоря за законопроекта, който е приготвенъ отъ г. министъръ Гиргиновъ, споредъ който се забранява събирането на такива врѣхнини въ полза на фонда „Епизоотии“.

И. Куртевъ (нац. л): Азъ не зная такова нѣщо да има въ законопроекта. Азъ го прочетохъ и такова нѣщо нѣма.

Е. Поповъ (з): Въ кой законопроектъ?

И. Куртевъ (нац. л): Въ законопроекта за облекчение на общинитѣ.

Е. Поповъ (з): Четохте ли го?

И. Куртевъ (нац. л): Да. Въ тая законопроектъ е казано кои фондове се заличаватъ и кои оставатъ. Но тамъ се говори за ония фондови суми, които се отдѣлятъ отъ общинския бюджетъ, а не се говори за ония суми, които се събиратъ върху известни данѣци. Интизапътъ и кръв-

нината не сѣ никакви общински данѣци и никакви общински плащания, а чисто и просто общината върши една услуга на фонда „Епизоотии“, като събира такситѣ върху интизапскитѣ билети и върху кръвнината. Тя е единѣт посрѣдникъ на фонда и тия пари не сѣ вписватъ нито въ приходѣ, нито въ разходѣ на общинския бюджетъ.

Е. Поповъ (з): Може би набързо сте прегледали законопроекта и не сте разбрали, че той предвижда кои фондове ще останатъ.

И. Куртевъ (нац. л.): Като дойде законопроектът, тогава ще говоримъ по него.

Е. Поповъ (з): Впрочемъ, по този въпросъ ще говоримъ, когато дойде законопроектът.

Въ таквъ случай ние ще трѣбва на всѣка цена да запазимъ тѣзи врѣхнини въ полза на фонда „Епизоотии“, защото съ тѣзи срѣдства ние ще вършимъ голѣми работи и ще бѣде изпълнена задачата, която предвижда настоящиятъ законопроектъ.

Опасенията, които идатъ отъ нѣкои срѣди въ връзка съ това, че фондътъ не ще може да посрещне всички тѣзи задължения, които му се струватъ съ настоящия законопроектъ, смѣтамъ, че сѣ неоправдани по простата причина, че ние имаме вече статистически данни отъ преди 2—3 години, отъ които виждаме, че систематически обезщетенията, които се плащатъ за изобитиѣ добитѣци по нареждане на ветеринарната власт, или пъкъ обезщетенията, дадени на стопани за измрѣли добитѣци, се намаляватъ по причина на това, че намаляватъ и болеститѣ.

Следвайки този пътъ, въ продължение на нѣколко години ние ще имаме действително едно още по-голѣмо намаление на тѣзи обезщетения и въ таквъ случай една такава опасностъ, че фондътъ „Епизоотии“ не ще може да посрещне тежкитѣ товари отъ обезщетенията, е неоправдана, тя не съществува.

Г. г. народни представители! Въ връзка съ законопроекта азъ искамъ да се спра върху неговото заглавие, което смѣтамъ, че трѣбва да бѣде промѣнено, заради това защото, тъй както то е написано сега, въ този видъ, ние виждаме, че постановленията по настоящия законопроектъ вакатъ изключително само за земледѣлскитѣ стопани. А мене ми се струва, че смисълътъ и духътъ на законопроекта не е така ограниченъ и затова ние ще трѣбва да дадемъ едно малко по-друго наименование на законопроекта. Ще трѣбва да се каже, че това е „законъ за плащане обезщетения на стопанитѣ на добитѣкъ при загуби, причинени отъ епизоотии“. Защото иначе ние ще раздѣлимъ притежателѣ на добитѣкъ на две категории, и ако единъ притежателъ на добитѣкъ не е земледѣлецъ-стопанинъ, въ таквъ случай за него като-челъ не ще има новъ законъ и той ще остане да се ползува отъ досегашнитѣ постановления на закона за санитарно-ветеринарната служба и за фонда „Епизоотии“. Мене ми се струва, че самиятъ г. министъръ на земледѣлието ще сподѣли тая моя мисль и въ комисията ще бѣде поправено наименованието на законопроекта.

Въ връзка съ чл. 5 отъ законопроекта, споредъ който въ 15-дневенъ срокъ ветеринарниятъ лѣкаръ е длъженъ да издаде платежна заповѣдъ за заплащане стойността на стопанитѣ, които се обезщетяватъ по настоящия законъ, мисля, че срокътъ е твърде голѣмъ, следъ като всички други формалности сѣ изпълнени, и затова този срокъ ще трѣбва да бѣде намаленъ.

Въ връзка съ чл. 14, втората му алинея, където се третира въпросътъ за разрешаване на спорове по закона за скрититѣ недостатѣци отъ специалния арбитраженъ съдъ, ще има да направя следнитѣ бележки.

Въз основа на закона за скрититѣ недостатѣци, всѣки стопанинъ, всѣки купувачъ ще може да потърси, на общо основание, по гражданската процедура, обезщетение или, по-право, анулиране на покупко-продажбата. Това, г. г. народни представители, вие знаете много добре, представлява една голѣма трудност, и въ края на краищата може да се каже, че отъ досегашното приложение на закона за скрититѣ недостатѣци нѣма абсолютно никаквъ резултатъ, по простата причина, че това е съпроводено съ твърде много формалности и дълго протакане на процеситѣ.

Азъ също така не съмъ съгласенъ и съ посочения въ законопроекта съставъ на този съдъ, нареченъ арбитраженъ. Като се говори за председателъ, суперъ-арбитъръ мировиятъ съдия, двама ветеринарни лѣкари, отъ които единъ околийски и пр. смѣтамъ, че тия работи ще създаватъ твърде много затруднения при разрешаването на спороветѣ. Ние, г. г. народни представители, имаме предвидени по други специални закони арбитражни комисии, които разрешаватъ спорове за частни интереси, които често

пжти надвишаватъ може би много хиляди лева, какъвто е случаетъ, напр., съ специалния законъ за ограничение на кражбитѣ. Вие тамъ имате една административна комисия подъ председателството на общинския кметъ, членове общински съветници и почтени граждани и т. н., които по закона могатъ да отидатъ на мѣстопроизшествието да преценяватъ загуби за крадени вещи на много хиляди лева. Нѣщо повече: това решение на тази арбитражна комисия може да влѣзе веднага въ сила, ако заинтересованитѣ не подадатъ нѣкаква жалба. Тогазъ, когато за такива сериозни случаи имаме арбитражни комисии безъ нѣкакви специални лица, то, струва ми се, тукъ ще бѣде до-татъчно, а о. вмѣсто да имаме единъ арбитраженъ съдъ подъ председателството на мировия съдия, за който ще има нужда отъ много разтаквания до околийския центъръ, имаме една комисия, подъ председателството на единъ ветеринаренъ лѣкаръ, на общински съветници и по-нататъкъ още нѣкои други членове. Така, смѣтамъ, законътъ ще даде най-ефикасни резултати при разрешаването на подобни спорове, защото, безспорно, тѣзи комисии ще носятъ своята отговорностъ, тъй както въобще въ края на всѣки единъ законъ се предвиждатъ санкции за онѣзи, които не изпълняватъ постановленията му.

Искамъ също така да направя една малка бележка върху предпоследната алинея на чл. 14, въ връзка съ гаранциитѣ, които се внасятъ отъ търговцитѣ на добитѣкъ. Тамъ е казано, че тѣ сѣ длъжни да представятъ гаранция отъ 5.000 до 50.000 л. Тази гаранция често пжти ще представлява една твърде голѣма спѣнка за дребнитѣ, инакъ честни и почтени търговци, каквито се намиратъ по селата. Азъ мисля, че ще трѣбва нѣкакъ по-конкретно да се отбележи въ закона размѣрътъ на гаранцията, а не така разтегливо да се казва: отъ 5.000 до 50.000 л. Ще трѣбва да се опредѣли една по-скромна сума за гаранция, защото иначе се затруднява търговията съ добитѣкъ, вследствие на което се създава едно, тъй да се каже, привелегировано положение на онзи, който може да представи една голѣма гаранция, за да започне търговия съ добитѣкъ, и по този начинъ, безспорно, се намалява конкуренцията между закупувачитѣ на добитѣкъ, а това се отразява върху цената на продаваемия добитѣкъ.

Ще искамъ да направя и друга една бележка, въ връзка съ законопроекта, по единъ въпросъ, който, доколкото имамъ случай да слушамъ, не се засегна отъ никой отъ преждоговорившитѣ. Тогазъ, когато настоящиятъ законопроектъ предвижда обезщетение за стопанитѣ, чийто добитѣкъ е умрѣлъ или бѣде убитъ по нареждане на ветеринарната власт; когато предвижда награди за всички ония, които подпомогнатъ ветеринарната власт—мене ми се струва, че народното представителство трѣбва да се позамисли и да види, дали не е умѣстно да се предвиди нѣщо и за онѣзи, които сѣ непосредствени дейци въ борбата срещу епизоотитѣ, срещу заразителнитѣ болести по добитѣкъ. Непосрѣдственитѣ дейци, безспорно, това сѣ ветеринарнитѣ органи. Тѣ сѣ въ съприкосновение съ болнитѣ животни и често пжти може да понесатъ, тъй да се каже, риска на своята професия. Струва ми се, че е известно на г. г. народнитѣ представители, че не преди много време имаме случай на заразяване отъ болестта „бѣсъ“ на единъ ветеринаренъ лѣкаръ, който е водѣлъ борба противъ тази болестъ. Обръщамъ вниманието на народното представителство и бихъ молилъ г. министра да се съгласи, щото, когато законопроектътъ ще бѣде разглежданъ въ комисията, този въпросъ да бѣде обсъденъ и да се направи онова, което може да се направи, съ огледъ срѣдствата на специалния фондъ за епизоотитѣ.

Съ тѣзи нѣколко думи азъ привършвамъ моитѣ бележки, като се надѣвамъ, че въ най-скоро време г. министърътъ на земледѣлието ще ни сезира и съ другитѣ законопроекти, които, доколкото знамъ, сѣ изготвени, за да може, както съ този законъ, така и съ онѣзи, които приехме въ миналото и които засѣгатъ различнитѣ отрасли на нашето земледѣлско стопанство, да се даде необходимата подкрепа за засилване на нашето народно, на нашето селско стопанство, както и да се облекчи положението на толкова отруденитѣ и въ така тежко положение изпадналитѣ наши селски стопани. (Ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателътъ: Има думата народниятъ представителъ г. Аврамъ Аврамовъ.

А. Аврамовъ (з): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Представениятъ ни на разглеждане законо-

проектът има своето значение за селско-стопанска България. Може би на мнозина да се види, че този законопроектът е ненавременен, но оня, който познава същността на законопроекта, не може да отрече неговата навременност. И като тъй, намъ се пада да разгледаме изъ основи всичките негови постановления и да си кажемъ думата по него.

53 години откакъ България се е освободила. Ако кажа, че никой не е обърналъ погледъ къмъ скотовъдството въ тая страна, да види въ какво положение е то, нѣма да се излъжа. Отъ освобождението ни до днесъ само се е искало и се е вземало отъ селото, обаче никой не е обърщалъ внимание въ какво положение се намира то, въ какво положение се намира неговиятъ живъ инвентаръ и да даде своето ценно съдействие, за да може да се предпази този живъ инвентаръ отъ болести. Г. Григоръ Василевъ говори за изгубени пазари. И азъ съмъ съ него наедно съгласенъ, сподѣлямъ неговата мисль, че се изгубиха пазаритѣ. Но да си зададемъ въпроса: кога се изгубиха пазаритѣ? И като си отговоримъ на този въпросъ, да се запитае още: защо се изгубиха пазаритѣ за българския селянинъ, който бѣше експортъоръ презъ 1922/1923 г.? На този въпросъ ние ще си отговоримъ, че действително пазаритѣ се изгубиха презъ онуй брутално управление, каквото бѣше миналото — управление, което мислѣше само за себе си, а не и за интереситѣ на българския народъ. Изгубиха се пазаритѣ, защото нѣмаше политика за запазването имъ, защото нѣмаше управление следъ 9 юний, което да закрепѣ тия пазари, които имаше отъ по-рано. Е, кога ще сѣдимъ? Ще приказваме, че никой нищо не е далъ на селянина-земледѣлецъ. Азъ категорически се противопоставямъ. Имаше управление, което даде на българския селянинъ-земледѣлецъ нѣщо повече отъ онуй, което той чакаше. Обаче това управление, което изгуби пазаритѣ на нашето земледѣлско производство, вие знаете по какъвъ конспиративенъ начинъ дойде на властъ. Вие знаете по какъвъ конспиративенъ начинъ бѣше снето предишното управление, което бѣше дало нѣщо въ това отношение. Завидѣ се на селянина-земледѣлецъ тогава и на много мѣста се клюкарствуваше, предъ чужди мѣста, че селянинътъ-земледѣлецъ билъ напълнилъ своитѣ възглавки съ помашки и се канѣше управлението да облага селянина-земледѣлецъ съ по 60 л. на декаръ. Фактътъ си е фактъ. Чудимъ се, плачемъ — плачемъ на чуждия гробъ. Защо? Тръбва да си дадемъ отговоръ на този въпросъ.

Г. Григоръ Василевъ разправя за много работи. И той отчасти бѣше министъръ на земледѣлието; и той управлява България като министъръ на земледѣлието. Той не излъже тукъ да се похвали какво добро е допринесълъ на българското земледѣлие, той пропусна да каже за своята реформа за доматитѣ! (Оживление всрѣдъ мнозинството)

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Неговиятъ приемникъ, г. Гичевъ, изнесе 39 вагона домати.

А. Аврамовъ (з): Той каза: „Азъ съмъ безпартиенъ“. Да, г. Григоръ Василевъ, вие сте безпартиенъ, когато нѣмате властъта въ ръката си, а когато имате властъта, азъ ще Ви кажа колко сте безпартиенъ! (Смѣхъ)

М. Райковски (з): Браво, бай Авраме!

А. Аврамовъ (з): Защото нѣма да питате лѣтника, а ще питате онзи, който е патилъ. Ние знаемъ вие и като министъръ на земледѣлието, и въ вашето 8-годишно управление колко бѣхте доброжелателъ на българското село, знаемъ колко бѣхте внимателни къмъ българското село и колко бѣхте безпартийни.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ казахъ, че когато се говори за българската земя, нѣма нужда отъ партийностъ — както по външната политика.

М. Райковски (з): Той организира день на земята!

Г. Василевъ (д. сг): Съ доматитѣ не може да се прави партизанство.

А. Аврамовъ (з): Българскитѣ правителства, отъ освобождението до сега, въ продължение на 53 години, сѣ мислили само за авантюри, за войни и за предателства, а не сѣ мислили за доброто на този народъ, отъ когото много взематъ, а нищо не му даватъ. Кой ще ме опровергае?

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти не партизаниствувашъ ли сега?

Нѣкой отъ дѣсницата: (Къмъ А. Аврамовъ) Много е казано.

А. Аврамовъ (з): Не е много казано. Проследете политическата история на България и ще видите, че е така. — Азъ питамъ почитаемото минало правителство: . . .

М. Райковски (з): Защо „почитаемо“?

А. Аврамовъ (з): Миналото правителство.

М. Райковски (з): Въ кавички почитаемо.

А. Стоевъ (з): Почитаемо, понеже е умрѣло.

А. Аврамовъ (з): . . . ние имаше единъ фондъ за силози и елеватори. Г. Григоръ Василевъ знае по какъвъ начинъ и по какви лѣтница този фондъ се претопи и изчерпи. Ако се говори за хладилно дѣло, защо не се е взело отъ този фондъ, за да се направи нѣщо, ами фондътъ се пропиля просто на вѣтъра?

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Съ него се увеличи капиталътъ на Земледѣлската банка.

А. Аврамовъ (з): Че се увеличи капиталътъ на Земледѣлската банка — знамъ, но пъкъ отъ друга страна нейниятъ капиталъ се унищожѣ съ купуването на ръждивитѣ желѣза на европейцитѣ, (Смѣхъ) по които желѣза сега лежатъ кокошкитѣ!

М. Райковски (з): И тия желѣза нощемъ ги пренасяха въ складовѣтъ на Земледѣлската банка, за да не ги вижда народътъ.

А. Аврамовъ (з): Затуй азъ казахъ отъ тая трибуна, че е отговорно днешното правителство за туй, дето не търси отговорностъ отъ миналото правителство за безразборното пропиляване на тия суми, събирани съ зоръ.

Министъръ Д. Гичевъ: Поне за 10 години си имаме инвентаръ!

А. Аврамовъ (з): И за 50 години може да имаме инвентаръ, само че ще лежатъ кокошкитѣ по него, а народътъ нѣма да има никаква полза отъ него. (Смѣхъ)

М. Райковски (з): Бай Авраме! Разбра ли нѣкой нѣщо отъ него?

А. Аврамовъ (з): Не знамъ какъ се е управлявало презъ миналитѣ режими, дали партизански или не, дали както миналото правителство управляваше, но тукъ крокодилски сълзи се лѣха за селянитѣ. Презъ 1909 г. въ Шуменъ имаше коневѣдна изложба. Въ сѣщата година се появи болестъта „вѣтленъ“ по добитъка въ Ескиджумайска околия. Пострадахме и ние.

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Ти лично ли? (Смѣхъ)

А. Аврамовъ (з): За да разберешъ — пострадахме ние, селянитѣ. (Смѣхъ)

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Пакъ не можа да разбере!

А. Аврамовъ (з): Да кажа какъ се гледаше на работитѣ при тая изложба. Ние, като стопани-коневѣдци, дадохме декларациитѣ си и отидохме на коневѣдната изложба. Веднага се дава нареждане да се хванатъ тѣзи, които сѣ отъ заразенѣ мѣста и сѣ отишли на коневѣдната изложба и да се върнатъ. Давашъ декларация предъ общинското управление, отивашъ при окръжния ветеринаренъ лѣкаръ да ти завѣри декларацията, дадатъ ти декларацията обратно и заминешъ за изложбата, а следъ това те гонятъ съ жандари и те питатъ защо си отишълъ!

Г. Василевъ (д. сг): Въ Радославово време.

А. Аврамовъ (з): Ето грижитѣ на господата, които сѣ управлявали въ миналото българското село.

К. Кораковъ (д): Ти съгласенъ ли си, като отидешъ на изложбата, да се зарази твоятъ добитѣкъ отъ другъ заразенъ добитѣкъ, закаранъ тамъ?

Ф. Рафаиловъ (д. сг): Чакай да пие вода, тогава ще ти отговори!

А. Аврамовъ (з): Преди всичко „вжгленът“, споредъ мнението на ветеринарнитѣ власти, се явява само по двукопитния добитѣкъ — по еднокопитния добитѣкъ не се явява.

Презъ 1919 г. се яви болестъ по свинетѣ.

Д. Ачковъ (нез): Тамъ си вече специалистъ!

А. Аврамовъ (з): Въ Сакаръ-балканъ имаше приблизително около 12 хиляди свине на паша.

Д. Ачковъ (нез): Всѣки въ своята областъ!

А. Аврамовъ (з): Промъкнахъ се нѣкой свиневъдецъ съ болни свине и заразилъ тѣзи 12 хиляди свине, отъ които 400 или 500 глави се върнаха живи, а всичко останало измръ. Грижи за тѣхъ като-че-ли абсолютно нѣмаше. Защо не сж се грижили, никой не знае. Обръщатъ се къмъ ветеринарнитѣ власти тѣзи, които искатъ да бждатъ подпомогнати, и тѣ имъ се явяватъ на помощъ. Но отъ наша страна ние, свиневъдцитѣ, пѣкъ се криемъ отъ тѣхъ. Затова азъ намирамъ, че санкциитѣ въ закона сж малки. Тѣ трѣбва да сж по-големи, за да се предпази всичко оуи, което се движи. Само че, като слагаме санкциитѣ, ние ще трѣбва да разрешимъ да се издаватъ безплатно билетитѣ, които съпровождатъ стоката отъ едно мѣсто къмъ друго, или отъ единъ пунктъ къмъ другъ, или отъ единъ ветеринаренъ участѣкъ къмъ другъ.

Та, казвамъ, тогазъ се почувствува една колосална загуба отъ свиневъдцитѣ.

Въ 1925 г. подъ грижитѣ и реформитѣ на благодатния Сговоръ, пакъ сме на паша съ стадата си въ Котленския балканъ. Подкарваме стадата си на паша. И тамъ какво става? Затуй, че сме били опозиция, насъ ни тормозѣха, разкарвахъ, арестувахъ и едва ли не ни отнеха и добитѣцитѣ. Ето ти прижата на Сговора за селското стопанство.

Г. г. народни представители! Когато разглеждаме този законопроектъ, ние ще трѣбва съ всичката сериозностъ да го разгледаме и да кажемъ кжде трѣбва да се допълни и кжде не. Най-напредъ говори г. Григоръ Василевъ за томоветѣ книги. Не съмъ противъ прочитането на книги, не съмъ противъ беседитѣ и противъ разбирането, ветеринарнитѣ власти да даватъ напѣтствия на населението. Но единъ прѣсенъ примѣръ, който е предъ Васъ, г. Василевъ, е очевиденъ. Населението само ще търси томоветѣ книги да ги прочита, но вие ще трѣбва да се загрижите и ние ще трѣбва непременно да се загрижимъ да намѣримъ най-напредъ пазаръ на скотовъднитѣ произведения, които имаме. Не намѣримъ ли пазаръ, ние ще изливаме отъ пусти въ праздно. И миналата година отъ тая трибуна говорихме за хладилно дѣло, за съоружения и т. н. Изглежда, че ще продължаваме да говоримъ отъ тая трибуна и нищо да не вършимъ. Ние ще трѣбва най-напредъ да обрнемъ сериозно внимание за откриването на пазари за продуктитѣ отъ животински произходъ, за да можемъ горе-долу да създадемъ интересъ у българското население. И тогазъ то само ще търси книгитѣ, то ще търси списанията, то ще вика лѣкаритѣ да му прочетатъ нѣкоя лекция, какъ по-добре да отгледа своя добитѣкъ, какъ да го направи по-доходенъ.

Презъ времето на Сговора, презъ 1925/1926 г., се заговори за свинска концесия. Нашиятъ селянинъ е много възприемчивъ. Той скоро се приспособява къмъ всичко оуи, което вижда, че му дава доходъ. И за едно кжсо време въ България се навѣдиха толкозъ много свине, смѣтайки, че тази концесия ще бжде осществена, защото въ нея имаше една хубава, примамлива цена — че ще се даде по 35 л. на килограмъ живо тегло. Тамъ, кждето само едно прасе се отглеждале отъ единъ отдѣленъ стопанинъ, започнаха да се отглеждатъ 4—5 прасета. Но, за нещастие, тази концесия не се осществи. По принципъ азъ съмъ противъ концеситѣ, но съмъ за такива концесии, които биха се сложили на солидни начала, да не се позволява на концесионеритѣ да ограбватъ населението, докогато селянинътъ се издигне и тръгне по пътя на кооперативното изнасяне на всички свои продукти. Казахъ, не можемъ да говоримъ за подобрене на скотовъдството, безъ да имаме осигурени пазари и транспортъ. Да ви кажа единъ случай. Единъ мой приятель купилъ порода искърска крава — която препорѣчва г. Григоръ Василевъ — и следъ като я гледалъ две години, вика ме единъ день и ми казва: „Ако обичашъ, да ти продамъ моята искърска крава, хубава е, млѣчна е, дава 16 litri млѣко на 24 часа“. Попитахъ го: защо ѝ се насити за две години? — „Наситихъ ѝ се, защото тя ми изяде и ушиѣ, а производството отъ нея нѣма кжде да го пласирамъ“. Затова казвамъ, че тамъ, кждето не е осигуренъ пласментъ на производството, не бива да на-

сърдчватъ и да приказватъ да се създаватъ условия такива, каквито вие ги желаете.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ ще гласувамъ за една широка амнистия, да обхване всички емигранти, ако Югославия пропусне презъ своята територия български вагони съ добитѣкъ. За компенсация ще гласувамъ такава амнистия.

А. Стоевъ (з): Какво общо има едното съ другото?

Г. Василевъ (д. сг): Емигрантитѣ сж въ Бѣлградъ и запрещението за транзита на нашитѣ вагони иде пакъ отъ Бѣлградъ.

А. Аврамовъ (з): Г. Григоръ Василевъ нищо старо не забрави и нищо ново не научи. Азъ говоря за липсата на пазари за пласментъ на млѣчнитѣ продукти, а вие ми говорите за Югославия и за широка амнистия.

Г. Василевъ (д. сг): Пласментътъ е готовъ, стига да имаме свободенъ транзитъ презъ Югославия.

А. Аврамовъ (з): 8 години подредъ вие управлявахте България и не се замислихте за тази нужда и не отговорихте на нея. Азъ бихъ се съгласилъ да протестирамъ и противъ днешното правителство, ако то бѣше заварило отворени пазари и бѣше ги загубило. Днешното правителство, обаче, намѣри загубени пазари и праздни кесии. И вие имате доблестта да говорите тукъ за Югославия. Вие бѣхте длъжни, като министъръ на земледѣлието, да направите каквото трѣбва.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Захариевъ)

Г. Василевъ (д. сг): Ние направихме постѣпки.

А. Аврамовъ (з): 50 години подредъ сте правили постѣпки и нищо не сте направили.

Казвамъ, не можете да претендирате за добро скотовъдство, докато не намѣрите пазари, пласментъ за неговитѣ произведения; не можете да претендирате за добро скотовъдство, докато въ една околия имате само единъ ветеринаренъ лѣкаръ. Има околии съ 50—60 разпрѣснати населени пункта и едва веднѣжъ въ годината хората виждатъ ветеринарния лѣкаръ да обходи селата. Съ вашия законъ вие изгонихте фелдшеритѣ отъ селата.

Г. Василевъ (д. сг): Да, и турихмѣ лѣкари.

А. Аврамовъ (з): Вашата система е друга — американска, каквато е системата въ закона за народното здраве.

Г. Василевъ (д. сг): Азъ се гордѣя, че турихмѣ кръстъ на фелдшеритѣ.

А. Аврамовъ (з): Вие имъ турихте кръстъ, но не създадохте на мѣстото имъ други. Създадохте ветеринарни пазители, които нищо не знаятъ и само имъ плащатъ обшинитѣ.

Г. Василевъ (д. сг): Тѣ минаха курсове.

А. Аврамовъ (з): Тѣ сж минали двумесечни курсове, но нищо не знаятъ. Целта ви бѣше да назначите ваши съпартизани. За санитарното дѣло, обаче, не се доплати абсолютно нищо. Подчертавамъ това. Пратихте момчета, които нѣматъ хаберъ отъ работата и не могатъ да направятъ нищо друго, освенъ, като видятъ нѣкъде нѣкоя умрѣла кокошка, да заставятъ селянина да я зарови или да донесатъ за това. Първа медицинска помощъ на добитѣка, обаче, нѣма кой да ти даде. Тѣ е. Вие изхвърлихте фелдшеритѣ, които все знаеха нѣщо, обаче тѣхнитѣ мѣста останаха праздни, не ги замѣстихте съ лѣкари. И въ настоящия моментъ има открити участѣци, но не сж заети.

Какъ ще създадемъ добро скотовъдство? Въ настоящия моментъ, при това положение на нѣщата, като ни че долу населението да говоримъ за скотовъдство, ще ни се присмѣе. Вие взехте та разоряхте меритѣ следъ 1923 г., унищожихте всички селски мери. Законътъ за трудовата поземелна собственост не целѣше да се взематъ селскитѣ мери, а да се взематъ голѣмитѣ имоти надъ 300 декара и да се раздадатъ на малоимотни и безимотни. Обаче вие изменихте закона за трудовата поземелна собственост и, за да задѣлжите населението, вземахте му мерата и я раздадохте — на кого — пакъ на населението. Ето ви реформата! И отъ 10 милиона декара паша въ България днесъ имаме едва 3 милиона декара. Съ 3 милиона декара

естествена паша не може да искате да въдворите такова скотовъдство, каквото вие желаете. Ще трѣбва да се разпредѣли България на райони. Не можете да искате искърското говедо да живѣе тамъ, кѣдето не може. Въ противното не можете да ме убедите. Не можете да искате монголица да живѣе тамъ, кѣдето не може; не можете да искате Йоркширската свиня да живѣе тамъ, кѣдето не може; не можете да искате английската облагородена свиня да живѣе тамъ, кѣдето не може. Въ противното не можете да ме убедите. Ние ще трѣбва да разберемъ, кѣде коя порода, коя раса може да вирѣе и да се нагодимъ съобразно нуждитъ и условията. Иначе всичко ще бѣде само приказки.

До какво положение е дошло скотовъдството въ нашата страна и какви сѣ ценитѣ? Днесъ на пазара единъ старъ волъ отъ 150, 200, 250 кгр. се продава 600 л. Той има 100 кгр. чисто месо, 23 кгр. кожа, която само по 20 л. прави 450—460 л. Селянинътъ продава днесъ месото по 80 ст., по 1 л. по 1-50 килограмътъ, когато спанакътъ тукъ въ София се продава по 3—4 л. Ето какво е положението на нашето скотовъдство. Една свиня, за да се угои и продаде, ще трѣбва най-малко да изяде 300—400 кгр. храна, която по 1-50 л. прави около 600—700 л. А самата свиня ще се продаде 700—800 л. Какво остава на стопанина? Едно теле на една година се продава 250—300 л. И какво може да се очаква при тия цени? Не трѣбва да се смѣемъ тукъ, г-да, ами да се замислимъ върху тежкото положение, въ което е изпадналъ българскиятъ селянинъ, и то не по негова вина, а по вина на други, както казахъ порано, по вина на ония, които го влачеа по криви пѣтеки. Ето, г. Григоръ Василевъ говори, че мѣстното говедо въ България се подобрило и това подобрене е стигнало до тамъ да учуди нашитѣ съседи. Съгласенъ съмъ, че съ подобренieto сме отишли много напредъ. Тукъ азъ бихъ направилъ едно малко отклонение: трѣбва и съ подобрене на човѣчеството да си създадемъ мѣстна селска интелигенция и да я привлечемъ тукъ да законодателствува, а не да законодателствуватъ такива ни въ клинъ, ни въ ржавкъ. (Смѣхъ)

Нѣкой отъ сговориститѣ: Значи, паралелъ между свиня и интелигенция!

Ф. Рафаиловъ (д. сг): И Григоръ Василевъ е отъ село, само че подобрена раса.

А. Аврамовъ (з): А мѣрkitъ на миналото правителство и на оратора, който преди малко се изказа тукъ, ще ги видите колко сѣ били ефикасни. Ето какво казва чл. 226 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба: (Чете) „Изплащане на обезщетенията, както и всички други разходи, ставатъ съобразно закона за бюджета, отчетността и предприятията“. Какво значи това? Това значи, че когато ти падне добитѣкъ, волътъ ти умре, или го убиятъ, ще ти го изплатятъ, но ще ти го платятъ тогава, когато изпълнишъ постановленията на закона за бюджета, отчетността и предприятията. А какво значи това? — Трѣбва да вземешъ отъ бирника удостоверение, че си си платилъ данъка — само следъ това тебе ще те подпомогнатъ. Но за да вземешъ отъ бирника удостоверение, ще трѣбва да си платишъ данъка. Бирникътъ ще те подпомогне да се освободишъ отъ 300-тъ или 500 л., които си получилъ за умрѣлото добиче. Ето грижата на Сговора, който толкова много мислѣше за селянина!

Г. Василевъ (д. сг): Отъ коя година е тоя законъ?

А. Стоевъ (з): Тукъ е правъ бай Аврамъ.

Н. Стамболиевъ (з): (Къмъ Г. Василевъ) Отъ времето на Григоръ Василевъ.

А. Аврамовъ (з): По-нататѣкъ, въ чл. 233 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба се казва: (Чете) „Разноситѣ по заграждането, контрола, уредбата, поддържането чистотата, изолацията и дезинфекцията на пазаритѣ и панаиритѣ сѣ за смѣтка на общинитѣ“. Чл. 234 пъкъ казва, че за покриване на разходитѣ по прилагане на горния членъ, общинитѣ иматъ право да налагатъ такси на глава животно, което се вкарва въ пазара. Продадено-непродадено, ти си дълженъ да дадешъ. (Къмъ сговориститѣ) Ето какъ се проявява вашата майчинска грижа за доброто на населението. Ето какъ мислите за него и какъ го покровителствувате!

Въ чл. 220 отъ сѣщия законъ се казва: (Чете) „Не се плаща обезщетение за внесени отъ странство животни, ако въ продължение на известно време се установи, че сѣ болни, и то: за въгленъ и устрелъ 14 дни, за плеввропневмония по козитѣ 40 дни, за сѣпъ 90 дни, за плеввропневмония по едрия рогатъ добитѣкъ 180 дни и за туберкулозата 270 дни“. Азъ, право да си кажа, не мога да се начудя на редакцията на този членъ. 270 дни ще чакашъ! Докаралъ си добитѣкъ отъ нѣкъде и ако следъ 270 дни се констатира въ него болестъ и той умре, нѣма да ти се плати обезщетение. Защо? Защото животното било внесено болно. А не се знае, и никой не може да докаже, дали това животно, когато е внесено, е било болно. Стопанинътъ, обаче, нѣма да бѣде обезщетенъ за убитото му животно.

Презъ 1927/1928 г. се прави прегледъ на конетѣ. Азъ не отричамъ ефикасността на единъ такъвъ прегледъ, не отричамъ и ползата отъ него, обаче не знамъ по чие нареждане, на всѣки прегледанъ конъ се вземаха по 10 л. такса, но квитанции срещу това не се издаваха. Никакви документи не се издаваха, а се вземаше само по 10 л. на глава. Населението тогава протестира, даже даде протестна телеграма до министра на земледѣлието, но никой не обърна внимание на това.

Азъ одобрявамъ постановленията на настоящия законопроектъ, който е сложенъ днесъ на нашето разглеждане, като, разбира се, има да се направятъ известни допълнения, което вѣрвамъ, че комисията ще направи. Казано е въ законопроекта, че на стопанитѣ се даватъ обезщетения и награди отъ фонда „Епизоотии“, въ размѣръ на 75% отъ пазарната стойностъ за убититѣ по нареждане на ветеринарната властъ животни включително и птицитѣ, болни отъ заразни болести. Азъ ще помоля почитаемото народно представителство да се съгласи въ тоя членъ да поставимъ болни птици и свине.

Нѣкой отъ мнозинството: Има го. Казано е това.

А. Аврамовъ (з): Може би на нѣкого ще се види чудно, но не му е времето да говоримъ сега какво нѣщо е свинята. Представете си, имате 100 свине на огояване, цѣлиятъ ви капиталъ е вложенъ въ тая стока и по едно нещастие болестъта, безъ да я канишъ — тя е неканенъ гостъ — зарази стадото. Въ такъвъ случай вие ще изгубите цѣлия си капиталъ, тъй като въ буква „г“ отъ законопроекта е казано, че въ такъвъ случай ще се плаща 50%.

Г. г. народни представители? Свинското месо се консумира на Западъ и то има своето предимство предъ всички други меса. Свинята ще трѣбва да я тачимъ и да я уважаваме, защото — да не бѣда лошъ пророкъ — ние ще имаме криза въ свиневъдството. Ценитѣ сѣ толкова нищожни, че никой нѣма смѣтка да отглежда свине: тѣ не си плащатъ разходитѣ. Тази година, азъ зная, много свиневъдци кастрираха всички женски майки и си оставиха само една-две. Идущата година ние ще имаме недоимѣкъ въ свиневъдството и тогава може би ще се зачудимъ, защо ставатъ тия работи. Азъ не мога да се съглася, че тъй като свинята много прасѣла, лесно се завѣждала. Лесно се бръсне на людска глава, г. Григоръ Василевъ.

Г. Василевъ (д. сг): Кой говори тия работи?

А. Аврамовъ (з): Станете свиневъдецъ, развѣдете свине, изнесете ги на пазаръ и тогава ще разберете.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Само че буква „г“ не се отнася до свинетѣ. За умрѣли отъ огнища цѣлата стойностъ се плаща.

А. Аврамовъ (з): Не е така.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Тогава питайте министра, той ще ви обясни.

А. Аврамовъ (з): Азъ съмъ на мнение къмъ чл. 2 отъ законопроекта да се вмѣкне, че за свинетѣ се плаща пълно обезщетение.

Г. г. народни представители! Искамъ да се направи една малка поправка въ чл. 13, п. 2, въ който се казва: (Чете) „Забранява се предвиждането съ търговска целъ на свине всѣка година отъ 1 юний до 1 септемврий, освенъ до кланицитѣ или до разрешенитѣ отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти гоилни“, като се

прибавят думите: „и пасищата“. Лѣтно време, когато има паша въ далечнитѣ краища, свиневѣдцитѣ и до тѣхъ отиватъ. Вие ще трѣбва да знаете, че за да бѣде човѣкъ свиневѣдецъ, той трѣбва да има удобства за паша. Туй е доказано. И затуй свиневѣдецътъ трѣбва да търси лѣтно време паша за своето стадо. И понеже въ този членъ 13, п. 2, се говори само за гоилнитѣ, азъ предлагамъ да се прибавятъ и пасищата. Ония, които се занимаватъ съ свиневѣдство, разбиратъ много добре моята мисль.

Предлагамъ по чл. 14, спорнитѣ въпроси да се разрешаватъ, освенъ отъ мирови сѣдѣ и двамата ветеринарни лѣкари, още и отъ едно вещо лице, скотовѣдецъ, защото вещото лице ще отстрани нуждата заинтересованитѣ стопани да си ангажирватъ адвокати. Едно вещо лице скотовѣдецъ ще разрешава въпроситѣ по начинъ такъвъ, който всѣки ще го разбере. Иначе, ако оставимъ отворени врата, ще видите, че и дветѣ страни ще си взематъ адвокати и може би животното, за което се спори, ако бѣде продадено, нѣма да струва толкова, колкото ще трѣбва да се плати на адвокатитѣ.

По-нататкъ се казва: (Чете) „Сѣдътъ действува възъ основа молбата на купувача, отправена чрезъ околийския ветеринаренъ лѣкаръ. Той трѣбва да разгледа и да реши представения му въпросъ най-късно въ едномесеченъ срокъ отъ получаването на молбата въ канцеларията на околийския ветеринаренъ лѣкаръ. Решенията на сѣда сѣ окончателни“.

И въ този пунктъ ще трѣбва да се намали срокътъ отъ единъ месецъ на 5 дни. Продаденъ е нѣкъде на известно лице добитѣкъ съ скрити недостатѣци, ветеринарниятъ лѣкаръ констатира, че има скрити недостатѣци, и сѣдътъ трѣбва да се произнесе въ 5-дневенъ срокъ, да се върне ли добитѣкътъ или не. Ако оставите вие единъ месецъ срокъ за произнасянето на сѣда, то значи това животното да се храни единъ месецъ отъ купувача; но не се знае какъ ще се храни и въобще дали ще се храни, и може да се обезпечи за единъ месецъ. Всѣки, който е продавалъ добитѣкъ и въ послѣствие добитѣкътъ му е билъ връщанъ, знае какъ се връща добитѣкътъ. Затуй срокътъ за произнасяне на сѣда трѣбва да се намали на петъ дни.

Гаранцията, която даватъ джамбазитѣ, закупчицитѣ на рогатъ добитѣкъ и коне, е опредѣлена въ законопроектъ отъ 5.000 до 50.000 л. Азъ одобрявамъ това постановление, защото въ миналия законъ гаранцията бѣше само 50.000 л., а има нѣкои джамбазѣ, които ще купятъ въ годината само два вола и трѣбва да дадатъ 50.000 л. гаранция. Ако се тури отъ 5.000 до 50.000 л. закупчицитѣ ще се нагодятъ и гаранцията за ония, които въ годината ще направятъ три или петъ продажби, ще бѣде по-малка.

Г. г. народни представители! Не бива да стоимъ въ това положение, а трѣбва да се мисли, какво е нужно да се направи. И азъ ще засегна, както преждеговорившия, въпроса за хладилното дѣло. Годината мина, ние нищо не сме направили. Отъ денъ на денъ ценитѣ на произведенята отъ животински произходъ ставатъ неимоверно низки. Отъ друга страна, и ценитѣ на земеделскитѣ произведения сѣ паднали много низко. Ние ще трѣбва да се загрижимъ, по кой пътъ и по кой начинъ да изнесемъ онова, което е въ излишекъ у насъ. Не направимъ ли крачка напредъ, не помислимъ ли да уредимъ хладилното дѣло, ние сме загубени като скотовѣдна страна, затуй защото не можемъ ти да задържашъ твоята стока, която е угоена и да чакашъ да дойде търговецътъ да я купи — какъвто е случаятъ съ свинетѣ, гѣсцитѣ и други птици. Има предѣлъ, доколко може да се угои едно животно и колко може да трае то. Угоишъ ли свинята, тя трѣбва да се изнесе или да се заколи. Нѣмашъ ли пазари, ще трѣбва да търсишъ мѣсто, кѣде да съхранишъ това производство, за да можешъ въ даденъ моментъ да го изнесешъ или продадешъ на добра цена. Сѣщото е и съ млѣчнитѣ продукти, сѣщото е и съ сиренето и съ кашкавала. Ние ще трѣбва най-сетне да обърнемъ внимание на хладилното дѣло и да подпомогнемъ селянина, който досега не е почувствувалъ никакво подпомагане.

Нека почитаемото правителство вземе актъ отъ моитѣ думи и нека пристѣпимъ отъ думи къмъ дѣла. Стига стоене на едно мѣсто! Нека намѣримъ пазари, нека изнесемъ всичко, което произвежда селянинътъ. Тогава чакъ желанието на г. Григоръ Василевъ ще се осъществи, тогава селянинътъ ще потърси книгата, тогава ще потърси той брошурата, ветеринарниятъ лѣкаръ, ветеринарната медицина. Ако вървимъ, както досега, селянинътъ

ще се откаже и отъ себе си, защото сега, за да повика ветеринаренъ лѣкаръ, ще трѣбва да му плати, а животното не струва толкова, колкото ще плати на лѣкаря. Не е късно и днесъ да се взематъ мѣрки за създаване на хладилници. Ние дадохме достатъчно жертви — нека и въ това направление се дадатъ жертви. И тия жертви, които ще се даватъ, ще бѣдатъ стократно заплатени отъ българския народъ. Иначе ще търчемъ на едно мѣсто и не ще постигнемъ цели таквизъ, за каквито сме дошли.

Съ тия нѣколко думи, завършвайки, азъ заявявамъ, че се гласувамъ за законопроектъ, като се надѣвамъ, че комисията ще вземе въ предъ видъ тия бележки, които направихъ.

Но има да направя още единъ апелъ къмъ правителството: нека минемъ отъ думи къмъ дѣла: нека създадемъ нѣщо! Даденитѣ срѣдства за хладилници ще бѣдатъ дадени на българския селянинъ, на производителъ. Тогава вие ще има какво да приказвате. За примѣръ само ще посоча свинята: цената спада на 8 л. живо тегло, когато навлото по желѣзницитѣ за вагонъ още е толкова, колкото бѣше преди 5—6 години. Ето една несъобразностъ, ето една нелогичностъ.

Ето защо, трети пътъ правя апелъ: дайте да направимъ хладилници, за да спасимъ България, да спасимъ българския селянинъ отъ това тежко положение! Иначе ще наливаме отъ пусто въ праздно. (Ржкоплѣскания отъ нѣкои отъ земеделцитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представител г. Янаки Молловъ.

Я. Молловъ (д. с. Ц.): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Трѣбва съ задоволство да забележимъ, че г. министърътъ на земеделѣието е счелъ за нужно да внесе единъ специаленъ законопроектъ, чрезъ който се стреми, съ даване награди и обезщетения на пострадалото отъ эпизоотии население, да допринесе нѣщо за организиране борбата съ заразнитѣ болести по добитѣка.

Г. г. народни представители! Домашнитѣ животни представляватъ едно голѣмо национално богатство. Отъ изучаванията, които сѣ правени въ това направление, се вижда, че националното богатство въ скотовѣдството възлиза къмъ около 19 милиарда лева. Отъ тия 19 милиарда лева 36% представлява богатството въ говедовѣдството, 23% къмъ — въ овце, 18,5% — въ коне, 9,7% — въ биволи и 5,9% — въ свине. Това голѣмо национално скотовѣдно богатство задължава отговорното правителство, наредъ съ мѣрцитѣ, които се взематъ въ страната за подобрене на скотовѣдството, за организиране износа на животински произведения, за организиране на вътрешната търговия съ животински произведения и пр., да вземе мѣрки и за запазване добитѣка отъ болести, за запазване добитѣка отъ эпизоотии и за осигуряване земеделското стопанство отъ сътресения при смъртъ на добитѣка.

Съ специалния законъ за санитарно-ветеринарната служба се направи твърде много за организиране лѣкуването на добитѣка, както и за борбата съ заразнитѣ болести, съ эпизоотитѣ. Това показватъ поне даннитѣ за лѣкуването на добитѣка и за борбата съ эпизоотитѣ. Споредъ изучаванията, които сѣ направени отъ ветеринарното отдѣление при Министерството на земеделѣието, се вижда, че до 1924 г. въ нашата страна е имало всичко на всичко 8 ветеринарни лѣчебници за лѣкуване добитѣкъ; въ 1930 г. числото на ветеринарнитѣ лѣчебници за лѣкуване добитѣкъ достига вече 354. Докато въ 1922 г. въ ветеринарнитѣ лѣчебници въ нашата страна сѣ лѣкувани всичко на всичко 28.392 глави добитѣкъ, въ 1924 г. вече числото на лѣкувания добитѣкъ въ ветеринарнитѣ лѣчебници почти се удвоява — числото на добитѣка, който е лѣкуванъ въ ветеринарнитѣ лѣчебници, достига вече 67.186 глави; въ 1927 г. това число достига цифрата 110.711; въ 1929 г. тази цифра се качва на 170.820 и въ 1930 г. числото на животнитѣ, които сѣ лѣкувани въ ветеринарнитѣ лѣчебници, достига цифрата 201.506 глави.

Отъ друга страна, докато отъ даннитѣ на ветеринарното отдѣление при Министерството на земеделѣието се вижда, че въ 1921 г. загубитѣ отъ эпизоотии специално по свинетѣ, отъ умрѣли свине, възлизатъ на обща сума 21.600.000, въ 1925 г. загубитѣ отъ эпизоотии по свинетѣ възлизатъ само на 3.918.000, а въ 1928 г. тази цифра не достига дори единъ милионъ лева — тя е само 856.000.

Шарка по овцетѣ е констатирана въ 1926 г. въ 830 населени мѣста, а заболѣлитѣ животни въ тази година възлизатъ на 137.552. Въ 1930 г. шарка по овцетѣ е констатирана само въ 105 населени мѣста, а заболѣлитѣ животни възлизатъ на не повече отъ 7.000 глави, или точно 6.153.

Мърките, които сж вземени за ограничението на сапа по конетъ, отъ друга страна, сж били твърде ефикасни; борбата съ сапа е дала много задоволителни резултати. Така, напр., въ 1924 г. сж били убити 330 сапни коне; въ 1925 г. — 312 сапни коне; въ 1926 г. — 305; въ 1927 г. — 99; въ 1928 г. — 40; въ 1929 г. — 27; и въ 1930 г. — само 12 глави, което показва, че борбата съ сапа по конетъ е дала много положителни резултати.

Съ проекта, който ни се поднася за разглеждане днесъ, се иска да се уреди въпросътъ за плащане на обезщетения и даване награди на земеделъци-стопани, които сж пострадали поради смъртъ на добитъка имъ, причинена отъ епизоотии. Досегашната практика отъ прилагането на закона за санитарно-ветеринарната служба е показвала, че всичко онова, което се прави за борба съ епизоотитъ въ нашата страна, се е оказало недостатъчно, макаръ и резултатитъ отъ борбата съ епизоотитъ да сж били доста задоволителни, и се е наложило, както се вижда отъ мотивитъ на законопроекта, да се взематъ още други специални мърки. Съ проекта, който ни се предлага, се иска, наредъ съ задълженията, които се възлагатъ на земеделъцитъ-стопани, прокарани въ специалния законъ за санитарно-ветеринарната служба, да се привлече и самото население за активна борба съ епизоотитъ. Не може да става и споръ, че само когато заинтересованото земеделско население, заинтересованитъ земеделски стопани ще бждатъ активно увлечени въ една борба съ заразителни болести по добитъка, само тогава могатъ да се чакатъ положителни резултати отъ борбата съ тѣзи епизоотии; само тогава, когато заинтересованото население своевременно ще съобщава на съответнитъ санитарно-ветеринарни власти за появата на болести, може да се очаква, че навременно взетитъ мърки могатъ да дадатъ положителни резултати.

Ето защо азъ, за себе си, смятамъ законопроекта, който е внесълъ г. министърътъ на земледелието, за навремененъ и необходимъ.

Срѣдствата, които се предвиждатъ въ този законопроектъ, съ цель да се увлече населението въ една активна работа въ борбата съ епизоотитъ въ нашата страна, смятамъ за целесобразни. За да се увлече населението въ тази борба съ епизоотитъ, необходимо е, твърде естествено, да се приучи самото население своевременно да съобщава за появата на болеститъ. А това е възможно, когато ще потикнете населението, било чрезъ награди, било чрезъ обезщетение на загубитъ отъ епизоотитъ по добитъка, своевременно да известява за появата на тѣзи болести на санитарно-ветеринарнитъ власти. Обезщетенията трѣбва да бждатъ давани както за добитъкъ съ явни клинически признаци, тъй и за добитъкъ безъ явни такива признаци, но който въ всѣки случай трѣбва да бжде унищоженъ.

Азъ не желая да се спирамъ върху подробноститъ на законопроекта, касателно ония размѣри, въ които се предвижда да се даватъ обезщетения за пострадалитъ отъ епизоотии животни, нито касателно размѣра на премиятъ, които се предвиждатъ да се даватъ. Законопроектътъ, макаръ и да търпи критика въ това отношение, е приемливъ, и тукъ комисията може при неговото преглеждане да направи нѣкои поправки.

Не мога да разбера, обаче, защо въ този законопроектъ за даване награди и обезщетения на земеделски стопани при загуби, причинени отъ епизоотии, е дадено мѣсто на материя, които съвсемъ не бива да бждатъ вмѣствани въ него. Не е ясно, напр., защо въ него се урежда въпросътъ за положението на началника на ветеринарното отдѣление. Така, въ чл. 1 на този законопроектъ е казано: (Чете) „Преследването на епизоотитъ е безплатно и се организира отъ Министерството на земледелието и държавнитъ имоти, отдѣление ветеринарно, началникътъ на което е направо подчиненъ на министра“. Азъ смятамъ, че мѣстото на едно такова постановление не е въ закона за награди и обезщетения на пострадалитъ отъ епизоотии земеделски стопани, а е въ единъ специаленъ законъ за организацията на Министерството на земледелието и държавнитъ имоти.

За мене, по-нататъкъ, е непонятно, защо чрезъ този тѣсно специаленъ законъ за награди и обезщетения за земеделски стопани трѣбва да се урежда материя, мѣстото на която е въ специалния законъ за санитарно-ветеринарната служба, въ специалния законъ за скрититъ недостатѣци при покупко-продажби на домашнитъ животни и т. н.

За да не бжда голословенъ, азъ ще си послужа съ нѣколко цитати отъ втората глава „Общи положения“ — на този законопроектъ.

Напр., въ чл. 10 е казано: (Чете) „Забранява се изхвърлянето на животински птичи трупове по улицитъ, площадитъ, домоветъ и другадѣ. Унищожаването на птичитъ трупове става чрезъ изгаряне“. Мѣстото на едно такова постановление не е въ този законъ, който е специаленъ и който предвижда награди и обезщетения за пострадали отъ епизоотии земеделски стопани.

Непонятно е, сжщо тъй, защо въ чл. 11 на този законопроектъ се урежда такава материя: (Чете) „Внасянитъ отъ чужбина кожи се подлагатъ на изследване за антраксъ, като за цельта въ кожарскитъ центрове се откриватъ специални станции за изследване на кожата“ и т. н.

Непонятно е, между другото, защо въ този законопроектъ е предвидено откъде става назначаването на ветеринарни лѣкари по желѣзницитъ, тъй нареченитъ желѣзнопътни ветеринарни лѣкари, и т. н.

Най-сетне съвсемъ непонятно е защо въ този специаленъ законъ за награди и обезщетения на пострадали отъ епизоотии земеделски стопани се предвижда уреждането на специаленъ арбитраженъ съдъ, мѣстото на който е въ специалния законъ за скрититъ недостатѣци на домашнитъ животни. Така, напр., въ чл. 14 на този законопроектъ се казва: (Чете) „Недействителна е продажбата на еднокопитни и преживни животни, свини и птици, болни или съмнително болни отъ: чума по говедата, свинетъ и птицитъ, шарка по овцетъ, холера по птицитъ, шалпъ, огненца, антраксъ“ и т. н. И по-нататъкъ въ втората алинея на тоя членъ е казано: (Чете) „Разрешение на спороветъ по закона за скрититъ недостатѣци се предоставя на специаленъ арбитраженъ съдъ въ всѣка околия, въ съставъ: суперарбитъръ — мѣстниятъ мирови съдия, и членове — околийскитъ ветеринаренъ лѣкаръ и вториятъ мѣстенъ ветеринаренъ лѣкаръ“. Тази материя за специалния съдъ, ако такъвъ е необходимъ, трѣбва да намѣри мѣсто въ специалния законъ за скрититъ недостатѣци при покупко-продажбитъ на добитъкъ.

Най-сетне за менъ е непонятно защо съ тоя законопроектъ се урежда материята за наказанието на лица, провинили се по закона за санитарно-ветеринарната служба. Така, напр., въ чл. 16 на тоя законопроектъ е казано: (Чете) „Наказателнитъ постановления по настоящия законъ, по закона за санитарно-ветеринарната служба и по закона за надзора на съестнитъ продукти отъ животински произходъ се обжалватъ: за размѣръ до 200 л. — предъ окръжния ветеринаренъ лѣкаръ, а за размѣръ отъ 200—500 л. — предъ Министерството на земледелието и държавнитъ имоти, отдѣление ветеринарно“. Азъ смятамъ, че тая специална материя, съ която се забранява изхвърлянето на животински птичи трупове, съ която става уреждането на желѣзнопътната ветеринарна служба, както и уреждане функционирването на специалния съдъ, а сжщо така и материята по наказателнитъ постановления за нарушения на специални закони, не бива и не трѣбва да намѣри мѣсто въ тоя законъ. Постановленията отъ подобно естество трѣбва да бждатъ поставени на съответното мѣсто въ специалнитъ закони. Ако се налагатъ нѣкакви измѣнения на закона за санитарно-ветеринарната служба, или на закона за скрититъ недостатѣци, или на закона за контрола на съестнитъ продукти отъ животински произходъ, тия измѣнения трѣбва да се направятъ съ закони за измѣненето на сжщитъ. Азъ смятамъ, че макаръ и да е минало твърде малко време отъ прокарване закона за санитарно-ветеринарната служба и закона за скрититъ недостатѣци, и даже, ако щете, закона за контрола на съестнитъ продукти отъ животински произходъ, всетаки се налагатъ нѣкои корекции въ тия закони. Корекциитъ, обаче, трѣбва да бждатъ направени както трѣбва — съ отдѣленъ законъ за измѣнение постановленията на тия закони.

Азъ съмъ убеденъ, че съ прокарването тоя законъ за плащане обезщетения и даване награди на земеделскитъ стопани при загуби, причинени отъ епизоотии, ще се допринесе твърде много за запазване нашето скотовъдно богатство и смятамъ, че неговото прокарване действително ще даде възможностъ на санитарно-ветеринарната властъ въ борбата съ епизоотитъ да получи по-задоволителни резултати.

Ние ще гласуваме за законопроекта съ убеждението, че въ комисията ще се направи всичко възможно той да излѣзе по-съвършенъ, като тази материя, на която мѣстото не е въ тоя законъ, мине въ съответнитъ закони — закона за санитарно-ветеринарната служба и другитъ закони, които споменахъ. (Ржкоплѣскания отъ говориститъ — крило Цанковъ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Има думата на родниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Азъ ще направя само нѣкои практически бележки по законопроекта. Не ще съмнение, както се казваха и ораторитѣ преди мене, инициативата на г. министра на земледѣлието въ случая е похвална и трѣбва да бѣде подкрепена отъ всинца ни. Обаче тъй както е внесенъ законопроектътъ, подъ форма на единъ специаленъ законопроектъ, който е насоченъ да даде възможност да се запази по-добре скотовѣдното богатство отъ различни болести и напасти, на които е подложено ежеминутно, азъ смѣтамъ, че отъ гледище законодателно не издържа критика, защото този специаленъ законопроектъ засѣга материя, която всецѣло влиза въ закона за санитарно-ветеринарната служба. И поради това, правилно е да приемемъ само една новела, т. е. една поправка, едно допълнение на голѣмия законъ за санитарно-ветеринарната служба, който се смѣта за кодексъ по ветеринарната служба у насъ, която е подчинена на министра на земледѣлието. Съ такива специални закончета се усложнява законодателната работа и се усложнява прилагането на законитѣ, които засѣгатъ една и сѣща материя.

Въ буква а на чл. 1 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба се казва: (Чете) „Целитѣ на закона сѣ: опазване страната отъ эпизоотии“ — следователно отъ всички епидемически болести, които засѣгатъ добитѣка. Азъ бихъ казалъ даже, че въ известни отношения съществуващиятъ законъ за санитарно-ветеринарната служба е по-обстояенъ и тоя специаленъ законопроектъ може да докара доста пакости, много противоречия и борби между службитѣ. Въ частъ втора на закона за санитарно-ветеринарната служба — „Ветеринарна полиция“ — глава I, отъ чл. 67 нататѣкъ, сѣ изброени всичкитѣ болести и е предвидено всичко онова, което е необходимо да предприеме ветеринарната полиция, за да запази добитѣка въ страната отъ болеститѣ, отъ напастѣта на эпизоотитѣ. Понеже преждеговорившиятъ споменаха нѣщо за болеститѣ — азъ не разбирамъ отъ тая материя — нека ви кажа, че въ сега действащия законъ за санитарно-ветеринарната служба се споменава за ваксинация, за изолация, за карантина, за възбрана, за всички отъзѣи мѣрки, които сѣ необходими — по-необходими, споредъ мене, отъколкото една награда — за да се преследва една болестъ по добитѣка.

По-нататѣкъ въ тоя законъ сѣ споменати самитѣ болести: вжглень, шарка, чума, огнища по свинетѣ и др. Огнищата е една отъ най-страшнитѣ болести, която унищожава нашето свиневѣдно богатство.

Какво се цели съ законопроекта, който ни се поднася? Преди всичко трѣбва да забележа, че съ чл. 1 на законопроекта се измѣнява отъ основа материята, която се регулира съ закона за санитарно-ветеринарната служба, въ който законъ е изяснена много добре иерархията — кой какви права има и какъ може да се разпореждатъ чиновницитѣ въ министерството съ ветеринарната служба. По-малко досегашното положение може да не се харесва на нѣкои, и понеже знамъ, че въ Министерството на земледѣлието има тукъ-таме неприятни стѣлкновения между господата, които управляватъ и ръководятъ — разбирамъ чиновницитѣ — съ този законопроектъ се иска да се дадатъ диктаторски права на началника на отдѣлението. Въ чл. 1 на законопроекта азъ чета: (Чете) „Преследването на эпизоотитѣ е безплатно и се организира отъ Министерството на земледѣлието и държавнитѣ имоти, отдѣление ветеринарно, началникътъ на което е направо подчиненъ на министра“. Това е една погрѣшка. Или ние имаме ветеринаренъ съветъ, който е върховното управително тѣло по скотовѣднитѣ въпроси въ страната и трѣбва всичко да минава презъ него, или тоя съветъ по много причини се е оказалъ негоденъ и трѣбва да се поправи положението съ единъ законъ. Но така, чрезъ единъ специаленъ законъ да дадете на началника на отдѣлението диктаторски права, само той да разрешава всички въпроси, които се отнасятъ до эпизоотитѣ, това, г. г. народни представители, да ви кажа, не е законодателство. Така не може. И азъ моля господа членовѣта на комисията да обърнатъ внимание, да обсъдятъ този въпросъ, защото иначе дохождаме до невъзможна колизия на функциитѣ, които се създаватъ съ такава ползена инициатива и съ такава желание да може да се дойде насреща съ полза на това голѣмо народно богатство — скотовѣдството.

По-нататѣкъ, въ чл. 2, се казва, че за временното откърване на эпизоотичнитѣ огнища се дава възнаграждение. Кому? Не е ясно. Ясно е въ буква „д“, дето се казва, че

се даватъ награди на всички ония, които сѣ открили болести, или които сѣ съдействували на властѣта да се прекратятъ. Ако единъ собственикъ на добитѣкъ отиде да декларира, че по добитѣка, който притежава, има болестъ, той ще бѣде обезщетенъ. Но азъ разбирамъ, че и по действащия законъ за санитарно-ветеринарната служба ще бѣде обезщетенъ. Нѣма спънка, нѣма прѣчка по тоя законъ да бѣде обезщетенъ такъвъ единъ собственикъ. Ако въ това положение, което законопроектътъ създава, вие виждате нѣщо съвършено ново, азъ не го виждамъ. Предвиденото въ съществуващия законъ се пренася тукъ.

Едно допълнение ми прави впечатление, което е отъ важно значение. Тѣй или иначе, въ действащия законъ за санитарно-ветеринарната служба се споменава само за добитѣкъ — едъръ, дребенъ, еднокопитенъ и пр. и никѣде не се говори за птици, а въ законопроекта сѣ предвидени и птицитѣ. Ако това е желанието на г. министра — каза се преди мене, за да не се спирамъ на този въпросъ — то може пакъ да се осъществи подъ формата на едно измѣнение на действащия законъ. Не можете въ единъ законопроектъ отъ нѣколко членове да повтаряте онуй, което е казано въ действащия законъ за санитарно-ветеринарната служба. Напримѣръ, по обезщетението въ чл. 215 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба е казано, че се обезщетяватъ стопанитѣ съ цѣлата стойностъ, съ $\frac{1}{2}$, или съ половината — сѣщо както е въ законопроекта. Ето защо смѣтамъ, че въ комисията г. министърътъ трѣбва да се съгласи — съжалявамъ, че той не слуша — да приеме едно преобразование на законопроекта въ неговата редакция, въ неговата форма. Може да се приематъ още по-голѣми обезщетения да се даватъ, но да се даватъ по съществуващия законъ за санитарно-ветеринарната служба, за да има еднаквостъ, еднообразие.

Фактически този законопроектъ не донася нѣщо ново съ своитѣ членове, но донася нѣщо ново съ нѣколкото забележки, които се турятъ въ него и които, споредъ мене, съвършено преобразяватъ тая законодателна материя. Напримѣръ, забележката къмъ чл. 3 гласи: „Върховниятъ ветеринаренъ съветъ опредѣля ежегодно случайтѣ, при които се даватъ награди, размѣра и начина на даванетоъ имъ. Необходимиятъ кредитъ ежегодно се вписва въ бюджета на фонда „Епизоотии“. Това съществува и сега. Азъ разбирамъ, ако за наградитѣ ще трѣбва да се произнесе върховниятъ ветеринаренъ съветъ.

Въ чл. 4 е казано: „Върху обезщетенията и наградитѣ, получавани отъ фондъ „Епизоотии“, не могатъ да се правятъ никакви удържки.“ Много правилно. Тукъ спомена нашиятъ другаръ г. Аврамовъ, че сѣ искани бирнически удостоверения досега. Азъ предполагамъ, че той е въ грѣшка, защото може би нѣкои да сѣ го направили, но тѣ сѣ престѣпили закона. Той е въ грѣшка, защото чл. 217 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба казва, че отъ стопанитѣ не се иска бирническо удостоверение.

Тукъ има нѣщо ново, което ми се вижда съвсемъ несъобразно съ обикновеното, така да се каже, течение на държавната служба.

А. Аврамовъ (з): Прочетете чл. 226 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Правъ сте.

А. Аврамовъ (з): Тѣ сѣ объркали, когато сѣ правили този законъ, както сѣ се объркали и при другъ единъ законъ, създаденъ тогава, когато г. Янаки Молдовъ бѣше министъръ на земледѣлието, въ който бѣха поставили датата 15 априлъ като день на залесяването. По това време дърветата пуцатъ цвѣтъ, а вие ни карате да залесяваме!

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Азъ не разбирамъ Вашата забележка, г. Аврамовъ, и не зная какъ бихъ могълъ да Ви отговоря.

А. Аврамовъ (з): Въ чл. 226 се казва, че изплащането на обезщетенията става съобразно закона за бюджета, отчетността и предприятията.

Г. Т. Данаиловъ (д. сг): Необходимо е да се изясняватъ въпроситѣ тукъ, защото тълкуванията въ Народното събрание иматъ практическо, реално значение. (Пререкания между нѣкои земледѣлци и сговористи) Позволете ми, г-да, да отговоря на г. Аврамовъ. Чл. 226 съдържа общо разпореждане, а чл. 217 специално, което отгѣня общото разпореждане. Тѣй знаемъ ние, които законодателствуваме

тукъ. Другояче не може да бжде. Тѣй че нека да свършимъ съ този въпросъ.

Въ чл. 5 на законопроекта се казва: (Чете) „Обезщетенията се изплащатъ предъ всички други плащания. Кредитътъ за обезщетенията и наградитъ се делегира телеграфически“ и пр. Това е нѣщо свършено ново у насъ — кредитъ да се делегира телеграфически. Азъ, ако бѣхъ на мѣстото на г. министра на земледѣлието, не бихъ приелъ такова положение, нито г. министърътъ на финанситъ може да се съгласи съ едно такова разпореждане. Никой не спори, че трѣбва да се плати на хората обезщетение за онзи добитѣкъ, който имъ е унищоженъ, но има единъ редъ, единъ начинъ на изплащане обезщетенията.

Много по-важна е глава втора — общи положения — на законопроекта. Въ тази глава има нѣкои разпореждания, които отмѣнятъ нѣкои закони, безъ ние да знаемъ. Въ бюджетарната комисия, когато се разглеждаше бюджетътъ на държавата, болшинството бѣше на мнение, че трѣбва да се отнематъ превознитъ сръдства на агрономитъ, ветеринарнитъ лѣкари и пр. Лично азъ не бѣхъ на това мнение. Вижте, обаче, сега какво се казва въ чл. 9: (Чете) „Следъ получаване на съобщение за поява на нѣкоя епизоотия, ветеринарнитъ органи сж длѣжни да се явятъ на съответното населено мѣсто незабавно, за която целъ тѣ поддържатъ собствени бързи превозни сръдства и се подпомагатъ въ издрѣжката имъ отъ фондъ „Епизоотии“. Значи, отъ фонда „Епизоотии“ тѣ могатъ да си купятъ малки автомобилчета, а стопанинътъ може и да не види помощъ за болното си добиче. Ето едно разпореждане, на което трѣбва да обърнатъ вниманието на г. министра. То не бива да остане въ закона въ тази форма. Веднѣжъ приетъ единъ принципъ, той трѣбва да се прилага.

По-нататѣкъ, въ чл. 11, се казва: (Чете) „Внасятъ отъ чужбина кожи се подлагатъ на изследване за антраксъ“ и пр. Кой ги изследва? Изследватъ ги, не ще съмнение, тѣзи, които се занимаватъ съ тази служба. Ами че не всички кожи, които се внасятъ отъ чужбина, иматъ въ себе си зараза; ще има заразени кожи една, две, три. Какъ ще направите прегледъ на всѣка една кожа, за да докажете, че е здрава и че може да влѣзе въ страната? Преди всичко това е работа на митническитъ власти. Никой не може да имъ се мѣси. Тѣ си иматъ химически лаборатории, могатъ да взематъ и биолози, които да изследватъ дали кожата не съдържа микроби отъ епидемически болести. Въ всѣки случай това разпореждане не може да остане въ законопроекта.

Въ чл. 12 се казва: (Чете) „Транспортирането на животни и животински произведения по българскитъ държавни желѣзници става подъ непосредствения надзоръ на желѣзнопѣтния ветеринаренъ лѣкаръ“. По-нататѣкъ въ този членъ се казва нѣщо, което е по-важно: (Чете) „За отправление на желѣзнопѣтната ветеринарна служба въ страната Главната дирекция на желѣзницитъ назначава нужното число районни желѣзнопѣтни ветеринарни лѣкари и единъ главенъ желѣзнопѣтенъ ветеринаренъ лѣкаръ“. Азъ съжалявамъ, че го нѣма сега тукъ г. министърътъ на желѣзницитъ, за да чуя дали той знае за това разпореждане на законопроекта. Значи, Дирекцията на желѣзницитъ ще има едно специално отдѣление отъ ветеринарни лѣкари съ единъ главенъ ветеринаренъ лѣкаръ. Това не е вредно, напротивъ, то е предвидено въ чл. 38 отъ закона за санитарно-ветеринарната служба. Но тамъ е казано, че централното управление на Министерството на земледѣлието, освенъ своитъ околийски ветеринарни лѣкари, назначава и желѣзнопѣтни лѣкари, които се грижатъ, щото добитѣкъ, който минава, да бжде прегледанъ. И, доколкото си спомнямъ — нѣмамъ сега бюджета предъ себе си — има за тоя фондъ специално предвидени такси, които се взематъ отъ пѣтницитъ, които пренасятъ яйца, даже сухи работи, като пастарми, салами, суджучи и т. н. А сега какво става? Министерството на земледѣлието по единъ много хубавъ за него начинъ прехвърля на Министерството на желѣзницитъ цѣлата тази служба съ всичката ѝ финансова тежестъ. Защото, г. г. народни представители, да има мѣстни, да има районни лѣкари, да има и главенъ лѣкаръ, това едва ли ще се съгласи Министерството на желѣзницитъ да го приеме засега, защото има бюджетъ. Ще иска време да го направи. Тогава, приемането на всичко това е безсмислено.

Т. Кънчевъ (д. ст. Ц): То е, за да се направи икономия!

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Тя е необходима служба, г. Кънчевъ. Ако искате да имаме надзоръ надъ болния добитѣкъ, трѣбва да го имаме по желѣзницитъ, които сж най-главното превозно сръдство. Но да бждемъ наясно.

Н. Пждаревъ (д. ст. Ц): Важно е, кой ще я изпълнява.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Тамъ трѣбва да има ветеринаренъ лѣкаръ, тамъ трѣбва да има господаръ, който да разбира отъ тая служба. Дирекцията на желѣзницитъ не може да я разбира, даже да туримъ и главенъ ветеринаренъ лѣкаръ по Министерството на желѣзницитъ. Моята мисль е, че не можемъ чрезъ такова законче да измѣняваме бюджета на едно министерство, а не че тази служба е излишна. Напротивъ, тя е необходима, тя трѣбва да се уреди по единъ възможно рационаленъ начинъ.

По-нататѣкъ сжщо се правятъ нѣкои разпореждания, които намирамъ, че тѣй, както се правятъ, не може да допринесатъ за развитието на търговията съ животни. Направи ми впечатление, че по-компетентни хора отъ менъ, като г. Аврамовъ, който казва, че е единъ практикъ търговецъ на добитѣкъ, не обърна внимание върху това, каква гаранция се иска, за да можешъ да бждешъ търговецъ на добитѣкъ. Г. г. народни представители! Въ чл. 14 се предвижда гаранция отъ 5—50.000 л. Това го нѣма никде. Въ никое законодателство не се предвижда гаранция, за да можешъ да упражнявашъ едно занятие. Това е една погрѣшка. Може да иска министерството да се оградятъ отъ възможни злоупотребления, но това, ще кажа азъ, е не само погрѣшка, но е и противъ търговцитъ на добитѣкъ. Тѣ сж дребни, слабо заможни хора.

А. Аврамовъ (з): Едно пояснение по този членъ. Напр., единъ циганинъ-джамбазинъ ме излъже и ми продаде една кобила съ счупенъ кракъ, или съ нѣкакъвъ скритъ недостатѣкъ. Какво ще му взема на циганина, като нѣма гаранция?

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Азъ съмъ противъ една такава гаранция, заради свободата на търговията, още повече, че има гаранция въ стария законъ. Вие може би не дочухте или азъ неясно се изразихъ.

А. Аврамовъ (з): Напр., продава се единъ волъ, който пикае кръвъ — скритъ недостатѣкъ. Какъ ще можешъ да заловишъ джамбазина, когато днесъ го продадъ и утре се махналъ? А ти си далъ мило и драго, за да го купишъ.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Азъ разбирамъ това, но то е въ вреда на свободната търговия, защото законоположенията на страната даватъ възможностъ да се преследватъ злоупотребления.

А. Циганчевъ (з): Понеже търговцитъ отъ този браншъ нѣматъ регистрирана фирма!

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Нѣма съмнение, много отъ джамбазитъ сж случайни търговци, но може и безъ такава гаранция да имъ се позволява или не отъ общинитъ да търгуватъ съ добитѣкъ.

Азъ ще съкратя моитъ бележки. Тѣ може да не сж отъ голѣмо значение, но съжалявамъ, че г. министърътъ не можа да чуе нѣкои характерни бележки, които направихъ. Бихъ желалъ да се обади на народнитъ представители, когато комисията ще се занимава съ този въпросъ, защото не всички сме членове.

Министъръ Д. Гичевъ: Освенъ членоветъ, всички оратори ще бждатъ поканени.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Благодаря Ви. Това ще бжде полезно, за да направимъ нѣщо, което ще даде реални резултати.

Казахъ, че всички сме за този законопроектъ и ще гласуваме за него.

А. Аврамовъ (з): Азъ очаквахъ, че Вие ще препоръчате нѣщо ново да се вмѣкне въ законопроекта, че ще го допълните.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Какво казахте?

А. Аврамовъ (з): Азъ очаквахъ, че ще кажете нѣщо ново.

Г. Т. Данаиловъ (д. ст.): Вие, който говорихте повече, отколкото позволява правилника, може да направите това, но азъ нѣмамъ право. Въ комисията ще видимъ какво може да се направи.

А. Аврамовъ (з): Защо не казахте за бирническият удоставления, които се искатъ по закона за бюджета, отчетността и предприятията?

Председателстващъ Н. Захариевъ: Има думата народниятъ представителъ г. Никола Тошевъ.

Н. Тошевъ (д. с. г. Ц): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ на г. министра на земледелието биле разгледанъ всестранно отъ практиците у насъ и, отъ научна гледна точка, отъ г. професоръ Моловъ. Наведоха се и статистики. Така че на мене остава много малко да кажа.

Интересътъ, който предизвиква този законопроектъ, показва колко той е важенъ. Той третира една материя, която докосва единъ голъмъ клонъ отъ нашето народно стопанство — скотовъдството, което представлява въ нашиятъ селски стопанства, следъ земята — най-голъмиятъ капиталъ, отъ твърде голъмо значение, тъй като е капиталъ подвиженъ и лесно опаричваемъ. Освенъ това, безъ скотовъдството, нашето селско стопанство е невъзможно. Оттамъ, г. г. народни представители, иде и голъмата важностъ на законопроекта и интересътъ, който народното представителство проявява къмъ него, макаръ той да засъга само борбата срещу болеститъ по животнитъ.

Важността на законопроекта се обуславя и отъ това, че съ него се цели да се подпомогне, да се улесни борбата съ эпизоотитъ, което значи да се запази и засили скотовъдството у насъ, безъ което нашата стопанска самостоятелностъ е невъзможна, тъй като продуктите на скотовъдството служатъ за задоволяване на всъщидневнитъ нужди на човѣка — храна, облъкло и обувки. Независимо отъ това, добитъкътъ служи и за размѣна. Срещу изнесения добитъкъ ние можемъ да си доставимъ продукти, които не се произвеждатъ въ нашата страна. На трето мѣсто той е и ще си остане една необходима двигателна сила въ нашето земледѣлие.

Г. г. народни представители! По естествено-историческитъ условия, ние сме и ще си останемъ скотовъдна страна. Тукъ е г. Петко Личевъ, нашиятъ патриархъ на агрономията, който преди години бѣше казалъ, че ние сме и ще си останемъ една скотовъдна страна — една овчарска страна. Скотовъдството е една необходимостъ за насъ, тъй като при този планински характеръ на нашата страна, терентъ не може да се използва въ много случаи друго, освенъ чрезъ скотовъдството. Нашиятъ планинъ не могатъ да се използватъ никакъ, освенъ чрезъ скотовъдството. Нашето дребно земледѣлие е органически свързано съ скотовъдството.

Ето защо, г. г. народни представители, интересътъ, който прояви Народното събрание къмъ този законопроектъ, е оправданъ.

Заразнитъ болести по нашия домашенъ добитъкъ сж твърде много и повсемѣстни. Азъ нѣма да ви чета статистика, защото нѣмамъ голѣма вѣра въ нея. Ние, които идемъ отъ селата, знаемъ какъ се създава статистика. Азъ ще ви припомня случая лѣтосъ съ измирането на свинетъ въ с. Борованъ, за да разберемъ всички, че статистикитъ у насъ сж недостатъчни. И статистиката за нашия добитъкъ не е вѣрна, защото нашиятъ добитъкъ е много повече, отколкото официалната статистика посочва. Нашето селско население още се пази, още се бои да даде вѣрни данни на властѣта, защото си мисли, че това се отнася до данъцитъ. И нашиятъ овце сж много повече, отколкото статистиката ги посочва; и нашиятъ рогатъ добитъкъ е много повече, а птицевъдството — то е несравнено по-голъмо, отколкото е споредъ статистиката.

Сжщото е и за болеститъ. Болеститъ върлуватъ повсемѣстно. Заразнитъ болести презъ цѣлото лѣто унищожаватъ това ценно богатство. Болеститъ сж много и борбата срещу тѣхъ е много слаба. Това трѣбва да констатираме и това трѣбва да ни служи за поука, както и за да потърсимъ срѣдства за тѣхното отстранение. Чумата до говедата, свинетъ и птицитъ е повсемѣстна. И днесъ въ Северна България, въ района, отъ където съмъ азъ, тя си върлува постоянно. Шарката по овцетъ е честа гостенка. Холерата по птицитъ е повсемѣстна. А шапътъ по двукопитнитъ цѣло лѣто се шири въ Северна България, безъ да се води нѣкаква борба отъ страна на ветеринарнитъ власти срещу него. Тая болестъ действително не е толкова смъртоносна, обаче тя намалява продуктите отъ скотовъдството, тя подбива млѣчността, тя изтощава добитъка презъ лѣтото, и зимата той посрѣща въ едно лошо състояние. А смъртността по добитъка причинява една голѣма загуба на капитала, вложенъ въ скотовъдството. Това подбива и нашия пазаръ.

И ако се чудимъ, че на външния пазаръ ние не можемъ да изнасяме плодетъ на нашето скотовъдство въ видъ на жива стока, една отъ причинитъ за това е и голъмото недовѣрие въ нашата санитарно-ветеринарна служба и съществуването на заразнитъ болести. Това трѣбва да го признаемъ, защото въ действителностъ смъртността не можемъ да я скриемъ. Отъ друга страна, понеже капиталътъ, вложенъ въ скотовъдството, не е сигуренъ, това нѣкакъси отчайва скотовъдцитъ и хората, които мислятъ да рационализиратъ това стопанство. Болеститъ се явяватъ като една несигурностъ за капитала, вложенъ въ скотовъдството.

При това трѣбва да признаемъ, че нашата ветеринарна служба е недостатъчна; тя е много недостатъчна. Околийскитъ ветеринарни лѣкари никога не могатъ да обикалятъ 20 и повече села въ своята околия, защото службитъ у насъ винаги се бюрократизиратъ. Ветеринарниятъ лѣкаръ се е хваналъ за канцеларията и се занимава повече съ статистикитъ, които ежесечно му се искатъ и много малка полза може да принесе въ туй отношение. Ветеринарната служба, споредъ менъ, трѣбва да е по-близо до обекта, до скотовъдството, а у насъ още липсватъ помѣщения, у насъ още не може населението да свикне съ болеститъ и цѣренето имъ.

У насъ не е въведено въ достатъчна мѣрка и лѣчението. Азъ имамъ статистикитъ тукъ за лѣчението на добитъка и мѣрkitъ около предпазването му. Предпазната ветеринарна служба и лѣчебната не сж правилно разпределени. Окръжнитъ постоянни комисии сж взели една частъ отъ тѣхъ, а друга частъ е взела държавата. Но окръжнитъ постоянни комисии, поради недостатъчнитъ си срѣдства, не могатъ да издържатъ правилно ветеринарната служба и тя е въ едно плачевно положение. У насъ липсва и подготвенъ помощенъ персоналъ за борба срещу болеститъ, въпрѣки многото интелигенция. Не всѣки пѣтъ ветеринарниятъ лѣкаръ ще дойде, не всѣки пѣтъ той има физическа възможностъ да ходи отъ село въ село да инжектира птицитъ. У насъ още не сж уредени гробища за умрѣлитъ животни. Въпрѣки предписанията, въпрѣки голѣмата строгостъ, тѣ още не сж организирани, и тамъ, гдето сж направени такива, тѣ не сж уредени добре.

Въ законопроекта се предвижда изгаряне на умрѣлитъ заразни животни. Ако това може да се приложи по-ефикасно, то ще бѣде полезно, защото ще запази напълно скотовъдцитъ отъ заразнитъ болести.

Една отъ голѣмитъ наши грижи трѣбва да бѣде подготовката на населението за борба съ заразнитъ болести. Самото население трѣбва да вземе активно участие въ тая борба. При тая интелигентностъ у насъ — навсѣкжде говоримъ за нея — още населението не се притича въ помощта на ветеринарнитъ и медицинскитъ лѣкари. Интелигенцията не взема активно участие въ борбата съ заразнитъ болести въ скотовъдството, които въ много случаи се пренасятъ и върху хората. Вие знаете, че въ ветеринарната медицина се оперира съ много отровни лѣкарства и затова трѣбва интелигентни хора да боравятъ съ тѣхъ.

Колкото и да е добъръ законопроектътъ, който ни предлага г. министърътъ — безспорно, той е една крачка напредъ — у насъ въпроситъ още нѣма да се разрешатъ така правилно и ние нѣма да се очистимъ въ скоро време отъ тия болести, въпрѣки добритъ мотиви на законопроекта и желанието една частъ отъ заразнитъ болести да бѣдатъ обезвредени, а друга частъ да бѣдатъ унищожени. Ние сме единичката страна въ Европа, гдето съществува бѣсътъ. Не знамъ, може би и въ Гърция има бѣсъ, но въ Европа бѣсътъ е унищоженъ много отдавна, а у насъ боледуватъ отъ него и добитъкътъ, а и хора много често.

Азъ мисля, че още отсега може да се подсказе, при бѣдешитъ реформи въ нашата държава — искамъ да споделѣя тая мисль съ г. г. народнитъ представители отъ селата — че една отъ най-важнитъ нужди, която трѣбва да се удовлетвори, е назначението въ селата на медицински лѣкари, на ветеринарни лѣкари и на агрономи. Да бѣдатъ непосредствено близко до селското стопанство. Тѣ ще могатъ всѣки пѣтъ да се притичатъ на помощъ, ще могатъ да подготвятъ населението за борба противъ заразнитъ болести и по този начинъ ние ще тръгнемъ съ по-голъма крачка къмъ подобрието на нашето стопанство.

Въ законопроекта биха могли да се направятъ нѣкои допълнения.

Какви въпроси третира законопроектът? Законопроектът третира въпроси от четирите съществуващи сега закони: закона за санитарно-ветеринарната полиция, закона за контрол на съестните продукти, закона за скритите недостатъци на добитъка и закона за застраховка на едрия добитък. Добре би било, ако всичкото това можеше да се събере в един закон, който да бъде погледен и да служи на длъжностните лица и на заинтересованите стопани. Въ мотивите е казано: „ако може, да се въведе задължителната застраховка“. И аз ще бъда признателен на г. министъра, ако бъде узаконена задължителната застраховка на впръгатия добитък. Това е един много голъм въпрос. Г. Аврамов, също и другите оратори, казаха нещо по него, а който е от село, знае какви опустошения и какви бедствия се нанасят на селското стопанство от измирането на работния добитък. Лѣтно време, тогава когато той е най-нужен. Ето защо би могло да се направи нещо и въ това отношение. Аз не виждам сега тук г. Асенъ Стоевъ, съ когото ние въ Софийския окръженъ съветъ, въ миналото, на няколко пъти правихме постѣпки, за да поощримъ задължителната застраховка, да се предвидятъ кредити за инспекторъ, който да ходи по селата и да пропагандира и поощрява застраховката. И, мисля, че усилията ни не отидоха напразно. Селячеството днесъ доста се интересува отъ тия застраховки. Азъ мисля, че въ скоро време, ако се узакони това положение на задължително застраховане, да бъде осигуренъ работниятъ добитък на нашия селски стопанинъ, ще бъде отъ голъма полза за самото селско стопанство.

Г. г. народни представители! Законопроектътъ така, както е представенъ, съ така хубаво издържани мотиви, няма освенъ да се гласува. По него азъ не виждамъ да има опозиция отъ никоя страна, а това показва колко навременно се внасятъ тия законопроекти и колко голъма е нуждата да бъде продължено внасянето на такива законопроекти. Азъ, който дълго време се занимавамъ съ селско стопанство, виждамъ единъ залогъ, че това начало ще продължи и по-нататък — ще бъде внесенъ законопроектъ за борба срещу болестите и неприятелите на земеделските растения. Отъ статистиката, която ни даде преди няколко години г. професоръ Атанасовъ, се вижда, че ние губимъ милиарди отъ болестите и неприятелите на нашите земеделски растения. Той изчисляваше какво ние губимъ — едва ли не всѣка година губимъ толкова, колкото е нашиятъ държавниятъ бюджетъ, и че селското стопанство едва взема една половина отъ това, което трябва да получи.

Председател: А. МАЛИНОВЪ

Секретаръ: БОР, НЕДКОВЪ

Въ това отношение трябва да се поздравимъ, че можемъ да вървимъ напредъ за стопанското заздравяване и за прогреса на нашето селско стопанство, което е основата на нашата държава. (Ръкоплъскания отъ някои говорители)

Председателстващъ Н. Захариевъ: Дебатите по законопроекта сѣ прекратени. Г. министърътъ на земледелието ще говори утре.

Министъръ Д. Гичевъ: Сега.

Обаждатъ се отъ лѣвицата: Няма кворумъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Ако няма кворумъ за гласуване, тогава ще говоря утре.

Обаждатъ се: Утре, утре.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! За утрешното заседание предлагамъ следния дневенъ редъ:

Първо четене законопроектите:

1. За плащане обезщетения и даване награди на земеделските стопани при загуби, причинени отъ эпизоотични — продължение разискванията.

2. За кариерите.

3. Докладъ на прошетарната комисия.

4. Докладъ на комисията по проверка на изборите.

5. Първо четене предложението за изменение някои членове отъ правилника за вътрешния редъ на Народното събрание.

6. Първо четене законопроекта за допълнение чл. 1, ал. 1, отъ закона за адвокатите.

Г. Василевъ (д. сг): Интерпелацията става безпредметна, доколкото разбирамъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. министър-председателятъ утре ще Ви съобщи, кога ще се отговори.

Председателстващъ Н. Захариевъ: Които приематъ този дневенъ редъ за утрешното заседание, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. 50 м.)

Подпредседател Н. ЗАХАРИЕВЪ

Началникъ на Стенографското отделение: Д. АНТОНОВЪ